

40. SZÁM. 1900.

BUDAPEST, OKTÓBER 7.

47. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG évi egész évre 24 korona, Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG évi egész évre 16 korona, A POLITIKAI UJDONSÁGOK évi egész évre 10 korona, KÖRÖSI előfizetéseket a postailag meghatározott visszával is csatlakoztathatók. POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) együtt félévre 12, VASÁRNAPI UJSÁG félévre 8, A POLITIKAI UJDONSÁGOK félévre 5.

LEININGEN LEVELEI ÉS NAPLÓJA.

GRÓF LEININGEN KÁROLY honvédtábornok előkelő helyet foglalt el az 1848/49-iki szabadságharc hősei és vértanúi sorában. Rettenthetetlen bátorsága és vezéri tehetsége ép úgy megragadták a képzeletet, mint férfias szépsége, fejedelmi származása és boldog családi élete. Németországnak ősi voltukra büszke, régi dinasztia-családai közt is előkelő helyet foglal el a leiningeni grófok háza, melynek egyik ága fejedelmi címet is nyert 1779-ben. Oklevélileg már ezer évnél jóval régebben (783-ban) előfordul a család egyik ősenek, *Emico* főúrnak a neve, a ki a „Marca Leininga” ura volt. Az idők folytán sok ágra szakadozott nemzetséget gazdaságban és hatalomban később sok újabb család túlszárnyalta, de tekintélyük állandóan nagy volt úgy, hogy uralkodóházak is keresték rokonságukat.

Leiningen Károlyt, ki Fridrik nevű atyjának hetedik gyermeke volt (szül. 1819 április 11.

Ilbenstadtban, Hessen-hercegségben), Viktor és Lajos testvéreivel együtt a katonai pályára nevelték s egyik nagybátyjuk sürgetésére, ki osztrák törzstiszt volt, mindhárman osztrák katonai szolgálatba léptek. Károly a 31-ik gya-

küli lovag. Naplói és levelei, melyek most látnak napvilágot, ezen tulajdonságai mellett arról is tanúságot tesznek, hogy a bátor katona nagy műveltségű férfiú, első rangú írói tehetség volt. Az egész könyv, komolysága, néha megren-

Barabás Miklós 1841. évi aquarell festménye.

GRÓF LEININGEN KÁROLYNÉ.

Barabás Miklós 1844. évi aquarell festménye.
GRÓF LEININGEN KÁROLY.

(A honvéd-tábornoki egyenruha későbbi átfestés.)

log-ezred tisztikarának tagja lett, s ezredével huzamosan tartózkodván az Alföldön, megismerkedett Sissány Elizával, Török-Becse egyik birtokosának nagy műveltségű leányával, kit aztán 1844 májusában, mint még főhadnagy, nőül is vett. E házasság életének egész sorsát eldöntötte. Neje annyira megnyerte a magyarságnak, hogy azon túl teljesen azonosította magát a magyar baba és nemzet ügyével. Különös érdeket kölcsönzött személyének, hogy idegen származású léte szívvél-lélekkel harczolt szabadságunkért, mint félelem és gáncs nél-

lítő tartalma mellett is oly vonzó és érdekes, mint egy regény. Közelről latjuk nemcsak Leiningent magát, hanem azon benső viszonyt is, mely őt imádott nejéhez fűzte. Elkísérjük őt a csatatérre, hol vele együtt bámuljuk a honvédek hősiességét; el a tanácskozásba, hol a forradalom vezetői sorban megjelennek előttünk. Megjelenik a magyar nép is, annak a szabadságért való lelkesedése, önfeláldozása, melynek Csongrádon, Egerben, Gyöngyösön, Hatvanban történt szép nyilvánulásait Leiningen mesteri kézzel rajzolja. Leiningen igazi párt-

ember; egészen azonosítja magát azon ügygyel, melyet szolgál, és épen nem kiméletes azok iránt, kik az ellentáborhoz tartoznak. A mi minden forradalomnak közös vonása: a hangulatok és célok gyors váltakozása ő nála nagyon élesen szembeötlők. Előbb a nagy Németországért rajong, aztán a magyar jogért és szabadságért. A magyar honvédség vezérei közt különösen Damjanichhoz, majd Görgeyhez áll közel, kiknek gyönyörű lapokat szentel. Az utóbbi iránti bizalma még a börtönben sem rendül meg, hol levelei egy részét és naplójának javát írta. Nála szinte egész természetesen tűnik fel a bátorság. Tomasovácznál, Tápió-Bicskénél, Isaszegnél, Komáromnál, Buda ostrománál és Vácznál csudáit művelte a hősiességnek. «Húsz csatában vettem részt, — írja, — az utolsóban, Isten bocsássa meg, kerestem a halált.»

Milyen rövid volt az élete és mily gazdag tartalommal, érzésben! A mi a férfi életét betöltheti: szerelem, barátság, dicsőség, az emberiség nagy művei iránt való érdeklődés, a jogért és szabadságért való küzdelem: mind osztályrésztul jutott neki. És naplói, levelei, melyekben egész szívét kiönti, szinte napról-napra feltűntetik nemcsak az őt körülhullámzó eseményeket, hanem azt is, mint itéli meg azokat fogékony lelke, mint fejlődik közöttük erős egyénisége.

Mint ily tartalmú följegyzéseknél nem is lehet másképp, az általános ügyek mellett kifejezésre jut az író személyes érzelme is, különösen családjá iránt. Nejét nemcsak szépsége és bája tették méltóvá vonzalmára, hanem kiváló szellemi tulajdonságai is. Az özvegy később gróf Bethlen Józsefhez ment nőül és csak 1899-ben hunyt el, mindvégig megőrizve lelkének frissességét és szívének jóságát. Gyermekai most is élnek: Liza, ki atyja halálakor négy éves volt, most Barwell angol tábornok neje; fia, Ármin, a 70-es években honvéd gyalogságunknál szolgált mint százados, jelenleg a titeli vizszabályozási társulatnál miniszteri biztos. E nagybecsű levelek és napló közrebocsátása gróf Leiningen Ármin érdeme.

A levelek a család birtokában maradtak meg; a naplót s naplójegyzeteket — elejétől végig a saját keze írása — az aradi gyásznapi után juttatta gróf Thun Károly osztrák tábornok az özvegy kezéhez. Bárminő kivonat csak halvány fogalmat nyújthatna ez emlékek gazdag tartalmáról. Különösen ki kell emelnünk a jarkováci, pancsovai, czibakházai, szolnoki és tápióbicskei csaták leírását, melyek közvetlenségük és szemléletességük által tűnnek ki, úgyszintén ki kell emelnünk Görgey, Damjanich és Földváry Károly jellemrajzait. Az aradi fogásból maradt naplójegyzetek igen becses forrásul szolgálnak a vértanúk ottani életének, messze csapongó reményeiknek, ábrándjaiknak, melyeknek oly hamar véget vetett a bitófa, vagy a golyó. Oly nagy, s méltán, nemzetünk érdeklődése e magasztos dráma és annak szomorú befejezése iránt, hogy az a gazdag anyag, mely itt művészi formában tárul elénk, bizonyára csakhamar közkincsévé lesz olvasóközönségünknek.

Gróf Leiningen Károlynak lapunk mai számában bemutatott arcképeit ezelőtt tíz évvel özvegye engedélyével már közöltük. Most azon alkalomból, hogy a hős vezér levelei és naplója könyvalakban megjelentek,* időszerűnek véljük e képeket ismét lenyomatni. Az arckép, mely gróf Leiningent honvédtábornoki s érdemrenddel díszített egyenruhában ábrázolja, Barabás

Heinz 1847. évi festménye.

GRÓF LEININGEN KÁROLY.

Miklósnak Pesten 1844-ben készült aquarell-festménye, mely utólagosan kapta mostani alakját úgy, hogy az alak eredeti öltözetét honvédtábornoki egyenruhává festették át. A szépen dolgozott fej változatlanul maradt, azért nem hasonlít egészen Leiningennek 1849-iki alakjához, ki, mint tudjuk, honvédtábornok korában már bajuszt és szakállt viselt. A másik arckép, mely a tábornokot vadászöltözetben s angolos szakállal tünteti föl, 1847-ből való olajfestmény, Heinz festő műve. Ennek színes másolata van beillesztve «Levelei és naplója» kötetének elejére, míg ugyanitt a bevezetés után nejének ugyancsak Barabás Miklóstól való, 1841-ben készült aquarell festésű arcképét találjuk szintén színes másolatban. Leiningen két képének eredetijét gróf Leiningen Ármin őrzi családi ereklyéi közt. Leiningen nejének arcképe leányának, gróf Bethlen Annának tulajdona.

Magából a könyvből mutatóványul közöljük a tábornoknak feleségéhez intézett utolsó megbatódó levelét:

Aradon, 1849 október 5-én.

Egyetlen, utolsó lehelletemig szerelelt Lizám!

A koczka eldőlt és csak kevés óráim marad még e világon, hogy előkészüljek a keserű lépésre. A halál nem volna rettenetes rám nézve, ha egyedül állanék, de a gondolat reád, drága Lizám, és ártatlan gyermekeimre, súlyosan nehezedik lelkemre. A csapás nem ért engem előkészületlenül. Azt hittem, mindenre készen állok és mégis e pillanatban görcsösen vonaglik a szívem azon gondolatra, hogy téged, legnagyobb kincsemet, mindenkorra elvesztelek. Nem, nem mindenkorra! Erős a hitem, hogy ez életre egy más, jobb és szebb élet következik: szellemem körülöttes fog lebegni, mert hisz a szellemnek mindenütt van hona, a meddig Isten mindenhatósága ér.

Szívesen, oh mily szívesen éltem volna, hisz megvolt mindenem, mi boldoggá teszi az életet, oly boldog voltam a veled való frigyben, mint ember csak lehet.

Most, e komoly órában, midőn minden, a mi földi, mulandóságában áll előttem, midőn a

mult mintegy föltárva mutatkozik, most megrohannak emlékeim és nehezzé teszik válságomat. Mily tisztán és fölségesen áll most előttem emléked; mint szeretném, ha kifejezhetném szavakkal, minő fájdalmas érzéssel adom át magamat a reád való gondolásnak.

A mindenható Isten, ki szívembe lát, adjon erőt, hogy úgy halhassak meg, mint egy keresztény. Mindig híven hódoltam őseim vallásának; a lelkész kezéből fogadtam hitem vigasztalását és kész vagyok teremtem itélőszéke elé lépni.

És te, Lizám, ki mint a vigasz és remény angyala állottál mellettem, kinek csak gyöngén viszonzhattam azt a boldogságot, melyet nekem túláradó szeretetteddel szereztél: adjon neked Isten bátorságot és erőt súlyos végzeted elviselésére.

Nekem pedig bocsásd meg drága Lizám, ha ez életben bántottalak, vagy ha gyöngédtelen voltam irántad. Nem hallhatom már hangodat, de szívem azt mondja, hogy megbocsátasz.

És gyermekeim! Nagy Isten! Kell, hogy nekik élj, drága Lizám! Sorsod súlyosabb, mint az enyém, neked éveken át kebledben kell rejteni a búbanatot, de én még a túlvilágról is halásan nézek reád, ha megmaradsz gyermekeinknek.

Neveld őket az Úr félelmében jó és nemes emberekké. Ha én már nem örködhetem is fölötök, legyen anyjok: anyjok, ki megtanítja őket, hogy tiszteletben tartsák szerencsétlen atyjok emléket. Csak fejükre tehetném áldó kezeimet, csak még egyszer nevetethetnék szemedbe. De tán jobb mindkettőnkre nézve, hogy ez az utolsó találkozásunk elmaradjon. Legyen meg Isten akarat. Leopold,* a nemes jó Leopold, kit nem ér rossz végzetem, megígérte nekem, hogy atya gyanánt gondoskodik majd rólad és gyermekeidről. Ő beváltja majd szavát.

Földi dolgokról nincs mit közlenem veled. Legalább e tekintetben nem lesz gondod; vagyondhoz nem nyulhatnak. De még egy kérésem van hozzád. Kérlek, felelj meg kötelezettségeimnek, hogy nevem becsületben maradjon. Tudod, mennyivel tartozom Fritznek és Viktornak, Damjanich tábornoknak 1400 forintjával tartozom, fizess meg adósságomat leendő özvegyének, mert ő is vértanuhalált szenved holnap reggel.

A gyermekek még meg vannak kímélve e fájdalomtól és ez jól van így. Ők majd atyjukat a te szavadból ismerik meg és ki mondhatná meg jobban, mint te, hogy apjuk, habár az emberi törvény elítélte, szívében becsületes ember volt, ki meggyőződéseért halt meg.

Rövidre van szabva az az idő, melyet még e földön tölthetek, a levelet nem sokára át kell adnom, de nagyon nehezemre esik megválnom e lapoktól.

Isten áldjon s oltalmazzon meg drága, nemes feleségem, és adjon neked erőt, engem pedig részesítsen az ő örök békejében. Édes, drága Lizám! gyermekeim, éljtek boldogan! Nem sokára kiszenvedtem. Még egy köszönet hű szerelmedért, mindenért, mit értem tétellel. Istennem, Istennem! nem bírom tovább. Isten veled éltem, mindenem.

Holtig hű

Károlyod.

ROBOTBAN.

Majd meghalok egy kis	Hordok a szívemben
Nyugodt levegőért,	Iratlan nótákat,
Egy kis zavaratlan,	Halkan felzokogó,
Csendes pihenőért.	Rab melódiákat...
Virágos mezőkre	De az én napszámom
Szomjúzik a vágyam,	Másra köt le engem,
— S járok rögs útton,	Nem tudok megállni,
Örökös hajrában!	Hogy elénekeljem.

Nem is veszem már más
Hasznát a szívemnek,
Csak ha meghalok majd,
Csak ha eltemetnek:
Fölöttes majd szebben
Csattog a madárdal,
S tele lesz a sirom
Tarka vadvirággal!

Szabolcska Mihály.

* Gróf Leiningen-Westerburg Károly honvédtábornok levelei és naplója, 1848—1849. Fordította és bevezeti Marczali Henrik. Több képpel és hasonmásal. Budapest, Rákosi Jenő Budapesti Hírlap Újság-vállalata kiadása. 1900.

* Sógora, Rohonczy Lipót, kit 1849. nov. 16-án szintén halálra ítélte a hadi törvényszék, a mit azonban 18 évi várfogságra változtattak, s nem sokára kegyelmet nyert.

A KÖFEJTŐ.

Mese.

Hol volt, hol nem, egyszer, de már nagyon régen,
Elhagyatott, kopár, kősziklás vidéken,
Élt egy szegény ember, csak egy rossz kunyhója,
Az éhenhalástól csak az isten ójja.
Ott fejt a követ estig a bányában
S szomorún sóhajtoz a jámbor magában:
„Én uram, teremtem! Soh'se' perlek veled,
Ha már így kell töltnöm egész életemet,
De mert irgalmas vagy s csodát is tudsz tenni:
Szeretnék egy napra gazdag ember lenni!
Gazdag ember lenni, bársonyba', selyembe',
Kiheverni magam egy napig kedvemre!
Gábor, a főangyal, épen arra szállott
S mosolyogva így szólt: „Legyen, mint kívánsod!”
Ahajt egy nagy város kerekedik elé,
Oly szép, hogy a szem is elkáprázik belé,
Ragyogó palota kellő közepében,
A szegény ember meg kinn ül az erkélyen;
Azaz dehogy szegény! Dehogy ül! Hogy ülne?!
Egy bársony diványon végesvéig dülve
Csibukból ereget sűrű füstfellegget,
Két inas kergeti el róla a legyet.
Csakhogy nagyobb úr is van még a világon;
Arra jön a király aranyos batáron.
Elöl fűge, délcze apródok, testőrök,
Még a napsugár is megittasul tőlök;
Fényes, nagy kíséret lovagol utána,
Bámúl a sokaság, éljent kiabálva.
Nyájasan köszöntet a felséges nagy úr;
De a köfejtőnek e dolog szemet szúr:
„Ugyan mire való minden gazdagságom?!”
Csak egy király boldog, most már nyilván látom,
Ha mi óhajtsa, ezren lesik, várják.”
De ilyen csodának se láttatok párját:
Abb' a pillanatba' király lett belőle,
Földig leborult a sokaság előtte;
Aranyos gallérú, díszes mente rajta,
Gyémánttal kirakva drága mivű kardja.
Jön a sok küldöttség, valamennyi hódol,
Úgy hízik a mája a sok mézes bókától.
Csapán egy a baja: tüzezen süt a nap,
Attól tart, napszúrást vagy más nyavalyát kap;
Izzad szörnyűképen, hanem mindhiába,
Úgy illik, ha király, hogy végig kiállja!
„No, királynak lenni, — így sóhaj fel végre, —
Éppen nem érdemes. Hej, nekem más kéne!
Hogyha én lehetnék a fényes, büszke nap,
Nem volna nálamnál senkisem boldogabb!”
„Legyen!” szólt az angyal s ím, azzá változott,
Széthinti sugárít a világban legott,
És hogy megmutassa, mily nagy a hatalma,
Egész vidékeket kopárrá aszalva
Folyókat kiapaszt, fejedelmeket barnít,
Ember, állat, növény enyhületet áhít
S ím, közte s a föld közt barna felhő terem,
Sugára hatalma megtörök hirtelen.
Oda lesz a kedve. Ily felhő, vagy semmi
Ez a kívánsága, az szeretne lenni.
Hát hogyha szeretne, nincsen akadály: A napsugár útját most már maga állja;
Árnyékában a fű újolag kizöldül
S mert eszéért esznek fel a szikkadt földekről,
Nagy záport zúdít le, kiáradt a patak,
A zuhogó folyam bőséggel dagad,
Menekül előle minden, mi eleven,
Csak a zord kőszikla áll büszkén, mereven.
„Hát egy szikla, — szólt most, — ez szab nekem törvényt!”

Mért nem vagyok én ő, legyek szikla tüstént!
Tüstént azzá is lett s visszatért a kedve,
Se a víz, se a tűz, bárhogy fenekedne,
Rajta erőt nem vesz, komor fenségében
Büszkén tekintget szét az egész vidéken;
De a hogy lepillant, csak elámúl bele:
Egy toprongyos alak íme kikezd vele,
Véső és kalapács a kezében csupán,
S zúzza, darabokra törí egymásután.
„Hát ez mi? — kiált fel — Ez csak a hatalmas!
Hallgass meg még egyszer, jó angyalom, hallgass!
Legyek ilyen ember!” Lett is e akkor látja,
Hogy újra követ fejt, miként hajdanába'.
Elméjében soká forgatja e dolgot:

„Ki megleégedett, lám, csak az a boldog!
Munkához lát, s többé, bár kevés volt bére,
Soh'se' zúgolódott, azzal is beírte.

Albert József.

AZ ABRUZZÓI HERCEG SARKVIDÉKI UTAZÁSA.

Lajos abruzzói herceg, mint tudva van, Norvégia felől indult el merész és veszedelmes útjára 19 kisérvével. 1899 júliusában kelt útra *Krisztian* kikötőjéből s aztán a skandináv félsziget egész nyugati és északi oldalát megkerülve, a Jeges-tenger egyik nagy öblébe, a *Fehér-tengerbe* kanyarodott s *Archangelben*, Oroszország egyik legészakibb fekvésű kikötő-városában 120 erős és szánvonalra már betanított kutyát vásárolt. Onnan tovább folytatva útját, a következő augusztus hónapban már a *Ferencz József-földre* érkezett, majd pedig annak szigetcsoporthoz közt áttevezve, még ugyanazon nyáron fölnyomult a *Rudolf trónörökös földje* nevű szigetnek a nyugati partja mentén a 82,4 fokig. Innen azonban a nagy jégzajlás miatt visszatért a *Rudolf trónörökös földjéhez*, hogy a telet annak nyugati partján a *Tabla-öbölben* töltsse.

Az abruzzói herceg, mint az újabb sarki utazók általában, úgy rendezkedett be, hogy oly tájakon, ahol a jégmezők miatt hajóval járni lehetetlen, szánokon folytathassa útját északra felé. A téli tanya elkészítése után mindjárt, már karácsony táján megkezdtek a szánkázó gyakorlatokat. Ezek alkalmával fagyott el a hercegnek két úja s e miatt kellett lemondania arról, hogy a sarkig tervezett nagy szánútazást személyesen vezesse. Ő helyette tehát *Cagni* korvett-kapitány vezette a tíz emberből e végre összeállított expedíciót, mely 1900 márczius 11-én kelt útra. Tíz nap múlva e csapatból három, ú. m. *Querini* hadnagy, *Stökken* első gépész és *Ollier* alpesi vezető visszaindultak, de nem kerültek vissza a hajóhoz; hihetőleg a hóvihár, vagy valami jégszakadék vesztüket okozta. Más három emberből álló csapat *Cavalli* orvos vezetésével húsz nap múlva szintén visszatért és vissza is érkezett, míg a többiek *Cagni* vezetésével tovább haladtak s egészen a 86-as fokig eljutottak, vagyis mintegy ötnémetmérfölddel fölőbb, mint *Nansen*. Onnan azonban ez a bátor csapat is visszafordult, mert az elesége elfogyott, és 105 napi vándorlás után ez is szerencsésen visszaérkezett a téli szállásra. Utjuk kivált visszafelé rendkívüli nehézségekkel járt.

Előbb a kutyák eleségén éltek, majd pedig a kutyákat kellett egymás után levágni, hogy éhen ne veszzenek. E miatt az e csapatnál maradt 45 kutya közül csak hetet tudtak visszavinni. Ez a példa is igazolja *Nansen*nek azt az állítását, hogy az északi sark elérése csak az időtől és a kutyáktól függ.

A visszatérők a téli szálláson is aggodalmas állapotokat találtak, mivel a jég iszonyú nyomása a hajó egyik oldalát veszedelmesen behorpasztotta. Majd azonban a hajót lehetőleg kitartározták s mihelyt a jégzajlás engedte, vissza indultak a *Ferencz József-földre* és a *Spitzbergi* tengeren át egyenesen *Tromsø* kikötőjé felé, hová szerencsésen meg is érkeztek.

*Tromsø*n túl diadalút volt a bátor utazók hazatérése, kik a tudományt újabb vívmányokkal gazdagították.

HÁNY EMBER ÉLHET MEG A FÖLDÖN?

Madách híres mondása előtt is sok embernek adott gondot az, hogy „kevés a fóka”, de leginkább felizgatta e tekintetben a közvéleményt *Malthus* angol nemzetgazda, ki közel száz évvel ezelőtt tudományos alapon mutatta ki, hogy a földgömbön élő emberek száma sokkal rohamosabban szaporodik, mint az élelmi szereké, és hogy ennek következtében aránylag rövid idő múlva éhínség és az emberi nem pusztulása fog múlhatatlanul bekövetkezni. *Malthus* állítása, bár sokan igyekeztek megcáfolni, csaknem állandó rémületben tartja a tudósokat, kik időről-időre vaskos köteteket írtak erről a kérdéssel. Sőt a rémület elterjedt a nem tudósok között is; ezért történik, hogy nagyon sokan vannak, kik mesterséges eszközökkel igyekeznek az emberiség szaporodását gátolni, avagy mások, kik az emberiség legnagyobb ellenségeit, a ragályos betegségeket és háborúkat igen hasznos érvágásoknak tartják arra, hogy túlságosan sok ember ne legyen a földgömbön.

Malthus kora óta minden tudomány óriási haladását tett. Többek között sokkal jobban ismerjük az emberek számát és szaporodását, a termőföld megosztását és az élelmi szerek mennyiségének emelkedését; ezért most már igen sokan vannak, kik *Malthus*nak nemcsak következtetését cáfolgatják, hanem adatait is bírálják.

A nagy fontosságú kérdéssel csakugyan érdemes is elmélkednünk s egyetmást elmondanunk.

ELINDULÁS VELENCZÉBŐL. SAN-GIORGIO SZIGETÉRE.

Legelőszőr *Ravenstein* angol földrajztudós készített ily számítást s azt be is mutatta 1891-ben a British Associationnak. Szerinte a földön a sarkvidékek kivételével 73 millió négyzetkilométer termőföld, 36 millió négyzetkilométer legelő s 11 millió négyzetkilométer sivatag van. Első rangú termőföld egy négyzetkilométeren 80, legelőn két ember táplálékát biztosíthatja; ellenben a sivatagon csak két négyzetkilométer területen képes eltartani egy embert. E szerint a földgömbön legfőlebb hat milliárd ember élhet meg. Jelenleg van másfél milliárd s a szaporodás évtizedenként nyolcz százalék. Ha így haladunk, a 2072-ik évben, tehát nem egészen két század múlva már meglesz a hat milliárd ember, kik egymás miatt nem lesznek képesek megélni.

Egy híres német statisztikus, *Fircks*, kiessé más eredményre jut. Ő azt hiszi, hogy négyzetkilométerenként a termőföld 100, a legelő 20, a sivatag oázis öt embert képes eltartani, ha a termőföldet gondosan művelik. Ehhez kell még venni a halászat eredményét és a vegetarianismus terjedését. Ily módon számítása szerint legalább 10 milliárd ember elférhet és megélhet egymás mellett a földön. Szerinte helytelen *Ravenstein*nek a népszaporodást illető számítása is, mivel az legfeljebb öt százalékot tesz egy évtized alatt. Mindez azonban csak azt eredményezi, hogy a népesség túlságos elszaporodása nem 200, hanem 3—400 év múlva fog bekövetkezni.

Bizony egyik számítás sem mutat nagyon rózsás képet. De talán nem is egészen helyesek. Egyik sem vette egész pontosan számba a fogasztást, sőt *Ravenstein* adatai egészen a külkereskedelmi forgalmon nyugsznak, azaz ő csak azt számította ki, hogy mennyi búzát visznek be s visznek ki, de azt nem, hogy mennyit fogyaszt el egy-egy ember. Pedig kétségtelenül erre van szükségünk, hogy megítélhessük, hány ember fér el a földön.

Az élelmi szerek termelése azonban folyamatosan növekedik. *Guernsey*-szigeten, hol a gabona és gyümölcsstermesztés már nagy tökéletességgel történik, egy négyzetméter területen évente 1—2 kilo burgonya, 6—8 kilo paradicsom megterem s e mellett még virág is. *Ponce* kertészetében Párisban még több gyümölcs terem. E szerint számítva tökéletes művelés mellett egy négyzetkilométer területen 10,000 tonna gyümölcs és zöldség is megteremhet évente.

Most már tudjuk, hogy ebből a 10,000 tonnából mennyi ember élhet meg. Az ember fő tápláléka a fehérnye, s mivel a burgonyában 2's, a káposztában 1's százalék a fehérnye, a *guernseyi*hoz hasonló termésnél egy négyzetkilométer területre legalább 150,000 kilo fehérnyét számíthatnak. Egy embernek kell naponta legalább 118 gramm fehérnye, de 37 kilónál többet egy évben nem fogyaszthat el. Így egy négyzetkilométer területen nyert élelmiszerből 4000 ember is képes megélni. Hogy ez nem túlzás, mutatja az is, hogy a brazilai mintagazdaságokban egy hektáron 10 tonna kukorica is megterem 100 tonna fehérnyetartalommal.

Most már *Ravenstein* számadatait véve alapul, ha a 73 millió négyzetkilométer területből több mint felét levonjuk is erdőre, épületekre s más fel nem használt részre, a megmaradt részen 190 milliárd embernek teremne elég enni való, természetesen csak vegetariánus életmód mellett. A 47 millió négyzetkilométernyi legelő és sivatag egy részét is fel fogják használni élelmi szerek termesztésére, sőt még a vizeket és erdőket is. Így lehető mérsékelt számítás szerint is még 220—250 milliárd ember találhat élelmet a földön, tehát hasonlóképpen több, mint *Ravenstein* kiszámította.

Igazi túlságos népesedés még akkor sem állhatna be. Jelenleg egy négyzetkilométer termőföld megművelésére mintegy 700 felnőtt ember szükséges, a nőket és gyermekeket is beleszámítva legalább 2500; az ipari művelés esetén valószínűleg kisebb lenne a tisztán földműveléssel foglalkozók száma, de bármely esetben is maradna elég ember, ki iparral, kereskedelemmel, tudománnyal és művészettel foglalkozhatnék. Egy szóval még ily nagy népesség mellett sem következhetnék be, hogy az emberek csak a mindennapi kenyér előteremtésével foglalkozzanak, s így a nagy tömeg nyomorult

SZENT GELLÉRT EREKLYÉINEK BEVITELÉ A SAN-GIORGIO TEMPLÓMBA.

SZENT GELLÉRT ÜNNEPE VELENCZÉBEN.

MISE A MAGYAR ZARÁNDOKOKAT VIVŐ HAJÓN.

Túry Gyula rajza.

A ZARÁNDOKOK GONÓOLÁI ÚTRAN SAN-GIORGIO SZIGETÉRE.

SZENT GELLÉRT ÜNNEPE VELENCZÉBEN.

Ellinger fényképe után.

KONKOLY THEGE MIKLÓS.

legyen; ellenkezőleg még gazdagabbak lesznek, mint a jelenlegi népesség. Az akkori negyedbilió emberiség boldogabb és vagyonosabb lehet, mint a mai másfél ezer millió.

Mikor éri el az emberiség azt az időt, hogy 250,000 millió ember legyen a földön? Ha Fircks számítását fogadjuk el, körülbelül csak ezer év múlva. Lehetséges volna még ezen számítás ellen is hozni fel érveket, mert hiszen tudjuk, hogy a népesség szaporodása egyes esetekben, mint jelenleg a francziáknál, határozott apadási mutat s vagyonosabb családoknál átlag véve kevesebb a gyermek; de ezen most nem vitatkozunk; a 3000-ik év körül élőknek is lesz még idejük e problémán a fejüket törni.

Szándékosan mellőztünk e számításokból minden kalandos eshetőséget, bármily valószínűnek látszassák is az. Tudjuk ugyanis, hogy Siemens kísérlete óta a növénytermesztés nagyságát a villamos erő fölhasználásával tetemesen képesek fokozni; tudjuk, hogy a Szaharán és Ausztráliában már eddig is nagy kiterjedésű sivatagokat alakítottak át termőföldre; hogy sok esetben sikerült gyári és vegyi úton mesterséges élelmiszert állítani elő; hogy a tengerek kimeríthetetlen kincseit a tudomány még kevésbé kutatta fel; hogy az emberi erő és munkaképesség növekvőben van s rövid idő múlva valószínűleg az éghajlatok szabályozására is lesz némi hatásuk. Mindez, valamint az égitestek esetleges benépesítése azonban a jövő dolga s egy része talán ábrándkép is. De ábrándozásra nincs is szükségünk. A mostani lehetőség körén belül egészen nyugodtan lehetünk az iránt, hogy a „főka még nem nagyon kevés” s legalább egy ezer évig még nyugodtan nézhetjük az emberiség szaporodását. A Malthus aggodalma éppen oly alaptalan, mint a kőszén elfogyásáról keltett riadalom. A tudomány haladása segít az emberiségen mindenkor s legalább ma még esztelenség oly erkölcsi tanokat hirdetni, hogy őrizkedjünk a gyermekektől s üdvözljük a ragályos betegségeket és a háborút, mint az emberiség megszabadítóit.

MAGYAR ZARÁNDOKOK VELENCZÉBEN.

A magyar keresztény egyház megalapításának a nyáron tartott kilencszázados emlék-ünnepét kedvező alkalmul használta föl Dessewffy Sándor csanádi püspök arra, hogy hivei

vel elzarándokoljon első elődjének, a vértanú halált szenvedett Szent Gellért püspöknek, szülőhelyén, Velenczében nyugvó földi maradványaihoz. A vallásos áhítattal egyesült itt a hazafias érzület is. A zarándoklat résztvevői mint keresztények és mint magyarok kívánták leróni kegyeletüket az olasz származású magyar vértanú ereklyéi előtt.

A zarándoklatot, melyben közel háromszázan vettek részt, előkelőségek és köznép, férfiak és asszonyok, városiak és falusiak vegyesen, a derek magyar főpap személyesen vezette. A múlt szept. 22-én indult el Budapestről a kis sereg, melyben ott voltak Lonovics József csanádi főispán, Rónay János torontáli főispán, Blaskovich Ferencz, Barabás Béla, Lázár György és Városv Gyula orsz. képviselők, Kiss János egyetemi tanár, Várady Árpád, Szentkláray Jenő, Hennen és Kun csanádi kanonokok, Platz Bonifác tankerületi főigazgató, stb. Másnap reggel Fiumében a „Hegedüs Sándor” nevű gőzhajóra szálltak s azon folytatták útjukat Velence felé.

A hajón az elindulás után nem sokára érdekes jelenet folyt le. A felső fedélzeten oltárt rögtönöztek s Hennen kanonok misét szolgáltattott, miközben a zarándoklatban résztvevő papnövendékek és a szegedi tanítóképezde ifjai meghaló egyházi énekeket zengtek igen szép összhangzattal.

Velenczébe érkezésükkor a kikötő melletti szigeten levő San-

Giorgio templomot kivilágítva találták. A parton nagy közönség várta az érkezőket. A lakosságot már jó előre értesítette a magyar zarándokok utazásáról Sarto velencei patriarcha, úgyszintén a polgármester, a ki levélben is üdvözölte Dessewffy püspököt. A vendégek fogadásánál jelen volt a velencei osztrák-magyar konzul is.

Maga a voltaképi ünneplés a következő napon, szept. 24-én folyt le, midőn a magyar zarándokok és a hozzájuk csatlakozó velenceiek a gondolák hosszú sorával Murano szigetre eveztek s az ottani San Donato templomban megfelelő szertartással magukhoz vevén Szent Gellértnek ott őrzött földi maradványait, azokat nagy pompával a San Giorgio templomba szállították át, melynek Szent Gellért egykor apátja volt. Az ereklyék átvitelekor Szentkláray Jenő kanonok prédikált. Ez ünnepies cselekményeknél jelen volt Velenczének összes egyházi és világi előkelősége és nagy népsokaság. A külső fényt emelte a sok magyar díszruha, melynek viselői közt ott lehetett látni az akkor éppen Velenczében időző Berzeviczy Albert orsz. képviselőt és Lukács Antal főrendiházi tagot is.

Az istentiszteletet Dessewffy püspök vezette; ő mondotta az ünnepi misét nagy számú infúlások segédletével. A megnyitó szent beszédet magyar nyelven Várady Árpád kanonok és vallásügyi miniszteri osztálytanácsos tartotta, mely után fölszentelték a templomnak emlékül vitt magyar zászlót és leplezték az e zarándoklat emlékét megőrzítő emléktáblát. Közben-közben a szegedi ifjúság énekkara énekelt. Utóbb egy olasz pap olasz nyelven tartott egyházi beszédben dicsőítette Szent Gellértet; aztán a közönség közt Szent Gellért életrajzát osztogatták ki.

AZ ORSZÁGOS METEOROLÓGIAI ÉS FÖLDMÁGNESSEGI INTÉZET Ó-GYALLÁN.

Szép ünnepély színhelye volt a közel múlt napokban Ó-Gyalla, a kies komárommegyei község. Szeptember 30-án avatta fel itt dr. Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter a magyar kir. országos meteorológiai és földmágnességi intézet díszes obszervatóriumát meghívott előkelő közönség s az intézet tisztikara jelenlétében.

Rendszeres meteorológiai megfigyelések már a múlt század végén történtek hazánkban, s

még inkább a jelen század első felében; 1870-ben már országos intézete is van a meteorológiának, de mind maig nem volt obszervatóriuma, a hol ezt a fiatal tudományt a kor színvonalán álló műszerek segítségével művelhették volna. Ma már ez is van, és pedig oly berendezéssel, hogy miben sem áll mögötte a nyugot-európai hasonló célú obszervatóriumoknak.

Régebben többnyire csak a csillagvizsgálókban végeztek mellékesen meteorológiai megfigyeléseket is; később, így nálunk is a régi budai egyetemi csillagvizsgáló-intézetben. A negyvenes években már ezek a megfigyelések lettek az intézet fő teendői, a mely e szerint abban az időben valóságos meteorológiai obszervatóriumnak volt tekinthető.

Ez a meteorológiai állomás az akkori budai királyi palotában, egy toronyszerű épületben volt. Az 1815. évben új csillagvizsgáló épült a Gellérthegyen, de az 1849-iki események folytán e csillagvizsgáló épület is elpusztult. És talán még ma sem volna állami csillagvizsgálónk, ha európai nevű csillagászunk, dr. Konkoly Thege Miklós szépen berendezett ó-gyallai magán-csillagvizsgálóját az államnak nem ajánlkozta. Ebben a jó nevű intézetben a meteorológiával is foglalkoztak eleitől óta. Az ide vonatkozó megfigyelések 1867-ben kezdődtek Konkoly Miklós saját műszereivel. Az észleléseket eleinte a bécsi meteorológiai intézetnek küldték, míg nem 1872-től fogva az 1870-ben alapított magyar kir. orsz. meteorológiai és földmágnességi intézet évkönyveiben tettettek közzé többi meteorológiai állomásaink adataival együtt. A 70-es években már mindazt megfigyelték Ó-Gyallán, a mit abban az időben a meteorológiai állomásokon megfigyelni szokás volt. Megfigyelők rendszerint a csillagász-asszisztensek, 1883-tól fogva pedig Farkas Ede, ma az új obszervatórium egyik tisztviselője.

1876-ban, már mágnesses deklináció-és intenzitás-megfigyelések is történtek Ó-Gyallán. A földmágnességi megfigyelések időközben megszakadtak ugyan, de utóbb mind nagyobb gondot fordítottak ezekre, míg nem 1890 szeptemberében dr. Konkoly Thege Miklós nevezetvéen ki a magyar kir. országos meteorológiai intézet igazgatójává, ezek a megfigyelések is rendszeresítették.

Konkoly hamar észrevette, hogy a főváros folyton növekvő forgalmával, utóbb elektromos vasútjaival minden finomabb földmágnességi megfigyelést lehetetlenné tesz, mert a megfigyelő állomástól több kilométer távolban elrohogó elektromos kocsik is már nyugtalanságba hozza a finomabb mágnesséket; azért mindjárt igazgatói működése elején elvitte a földmágnességi műszereket ó-gyallai parkjába, a hol azok csendben és nyugalomban működhetnek tovább egy külön e célra épített házikóban.

Az 1890. év egyébként is új korszakot nyit a meteorológia hazai történetében.

Konkoly európai színvonalra kívánta emelni az intézetet; de rövid tíz év után mit tapasztalunk? A mai személynél az akkorinak mintegy nyolcszorosára, az intézet költségvetése megsokszorozódott, egy évkönyv helyett már is három ad ki, s e mellett időhöz nem kötött kiadványain kívül már 1891 óta naponta térképes időjárás-jelentést ad. Végre az elmúlt tíz év lankadatlan fáradozásainak gyümölcseül megnyílt az intézet díszes obszervatóriuma is Ó-Gyallán.

Nagy haladás ez tíz év alatt, nagyobb, mint a mire a legvérmesebb reményekkel is számíthattunk; méltán dicséri tervezőjének fáradhatatlanságát s törvényhozásunk és földmívelési miniszterünk áldozatkészségét.

Az új obszervatórium Ó-Gyalla község derekán, a Konkoly család egyszerű kastélyával szemben tágas telken nyert elhelyezést, a melyet Konkoly ajándékozott az államnak.

Egyik szárnyán egy, másik szárnyán két emeletes nagy épület ez; egyik sarkán 21 méter magas, négy emeletes torony áll, a melynek nyitott terraszán, fent a magasban szélvitorlákat és szélmérő műszerek kanalas kerekeit forgatja a szél.

A torony tetejéről egyaránt látni a majdnem egyforma távolban (mintegy 15 kilométernyire) fekvő Érsekújvár és Komárom tornyait. Az

A MAGYAR KIR. ORSZ. METEOROLÓGIAI OBSZERVATÓRIUM Ó-GYALLÁN.

ESŐMÉRŐK ÉS ESŐREGISZTRÁTOROK AZ Ó-GYALLAI OBSZERVATÓRIUM PARKJÁBAN.

obszervatóriumot magas fák s tágas kert környezik.

Az obszervatórium földszintjén a tisztviselők lakásai vannak, odább pedig a világító telep helyisége, nevezetesen egy folyosó, a melynek mindkét oldalán elektromos telepek (akkumulátorok) sorakoznak, számszerint 60 elem, melyek az obszervatórium összes helyiségeit s az új parkban lévő műszerházikókat s a régi parkban lévő csillagvizsgálót elektromos világítással látják el.

A világító telep helyiségéből a gépházba jutunk, a hol egy három lóerejű benzinmotor hajt egy elektromos dinamo-gépet, a mely a reggeli órákban az akkumulátorok töltését végzi. A benzinmotor ezenkívül vízszivattyút is hajt, mely az obszervatórium vízvezetékét látja el vízzel.

Ugyanerről a földszinti folyosóról nyílik a vendégszoba, továbbá a Thomson-Mascart-féle elektrométer szobája, mely műszer a légköri elektromosság mérésére való.

Az emeletre vezető lépcső első fordulójánál vörös márványtábla van a falba illesztve, a következő felirattal:

I. Ferencz József.

Magyarország Apostoli Királyának Dicsőisége Uralkodása Alatt
Duka és Szentgyörgyvölgyi Széll Kálmán Miniszterelnöksége,
Pusztaszentgyörgyi és Tetőtleni Darányi Ignác Földművelésügyi Minisztersége Idejében,
A midőn a M. Kir. Orsz. Meteorológiai és Földmégnességi Intézetnek Igazgatója Dr. Konkoly Thege Miklós Miniszteri Tanácsos Volt,
Dr. Konkoly Thege Miklós és Marczell György Intézeti I-es Asszisztens Tervei Szerint Építtette
Pollák Ignác Révkomáromi Építész.
1899—1900.

Az emeleti folyosóból ismét számos helyiség nyílik, jelesen tisztviselő lakás, irodahelyiségek, s az igazgató dolgozó szobája. A folyosó végén a műhely, a kémiai laboratórium és két fotográfáló laboratórium van; továbbá az obszervatórium vezetőjének hivatalaszobája, több igen értékes műszerrel.

A második emeleten van a tanácsterem, Ő felségeik mellszobáival, földművelésügyi miniszterünk arcképével s az obszervatóriumban készült számos, igen sikerült felhőfotografiával díszítve, a melyeket annak idején Vilmos német császár is megdicsért.

A tanácsteremmel szemben az obszervatórium legnagyobb helyisége, a fizikai terem nyílik. A falak mentén elhelyezett szekrényekben részint új, részint régebbi műszerek; az utóbbiak az intézet meteorológiai és csillagászati múzeumának értékes tárgyai, a melyeket az intézet igazgatójának felszólítására a közönség ajándékozott. Vannak itt ajándéktárgyak a külföld legelőkelőbb műszerészeitől is.

A fizikai teremből egy toronyszobába jutunk, a hol több meteorológiai műszer van, köztük egy Konkoly-féle kronográf, a mely a szélsébség mérő műszerek egyik alkotórésze. Egy másik toronyszobában az intézet becses könyvtára van, egy harmadik toronyszobában pedig a szélerősség- és szélirányjelző műszerek főrészeit tartják. Valamennyi Konkoly tervei szerint készült az intézet műhelyében. A torony tágas terraszán több szélvitorla és szélkerék forog. Ugyanitt vannak a napsugárzást mérő műszerek és a napsütés tartamát jelző műszer.

Az obszervatóriumot szép nagy park környezi, melyben fehérre festett házikók tűnnek föl, meteorológiai műszerekkel, így az angol mintájú hőmérő-házikó, benne egy pszichro-

méter (a levegő hőmérsékletének és nedvességének meghatározására) s egy maximum-minimum-hőmérő, odább a párolgásmérő műszer házikója. Az ebben lévő műszer a bizonyos idő alatt elpárolgott vízmennyiséget mutatja milliméterekben. Majd egy négy oszlopon álló hőmérő-házikó áll, a Wild-féle bódé, a melyben szintén egy pszichrométer, maximum-minimum hőmérők és két Richard-féle önjelző műszer van. A Richard-féle készülékek egyike a hőmérsékletet, másika a levegő nedvességét jegyzi önműködően. A hőmérsékletet jelző műszert itt képen is bemutatjuk.

A jobbról látható hengeres dróthálóban van a műszer érzékeny része, a gyengén meghajlított és lemezszerűen ellapított Bourdon-féle eső, a mely a hőmérséklet-változások iránt igen érzékeny éthernemű folyadékot tartalmaz. A mint a hőmérséklet megváltozik, ez a lapos eső is azonnal változtatja alakját s a vele emeltyűszerkezettel összekötött író toll meg-

Az új obszervatóriumával szomszédos régi parkban is akad elég látnivaló. Hatalmas fák szomszédságában s viruló parkrészeket közepette több kisebb-nagyobb épület rejt itt még magában nagy értékű tudományos műszereket.

A Konkoly-alapítvány s ma már állami csillagvizsgálón kívül a meteorológiai intézetnek külön csillagvizsgálója van, a mely első sorban tanulmányozási célokra szolgál. Van e kis csillagvizsgálóban egy négy hüvelykes távcső, egy napfotografáló távcső, még néhány műszer.

Egy másik házikó földmágnességi abszolút mérésekre szolgál.

Hátul sűrű bokrok és fák közt van a részben földbeásott új földmágnességi obszervatórium. Célja a földmágnességi erő változásait meghatározni, a melyre két sorozat Mascart-Carpentier-féle műszer szolgál, az egyik megfigyelésre távcső és tükrök segítségével, míg a másik sorozat fotografikusan önjelző.

Úgy a meteorológiai mint a földmágnességi

mint az elefántét, s 400-szor többre, mint a medvét. Grönland vidékén azonban 150,000 kilós állatot is fogtak, melynek nyelvéből 100 kiló halzsírt olvasztottak. De mostanában már ritka a nagy csethal, sőt 21—22 méternyi hosszú is ritkaság.

* A tyúkok száma Franciaországban legalább 45 millió, s összes értékük 112 $\frac{1}{2}$ millió frank. Ebből évente körülbelül egy ötödrészt adnak el, vagy vágnak le 22 $\frac{1}{2}$ millió frank értékben.

* Az angol bankjegyeket azért nem lehet utánozni, mivel a hozzávaló papiros készítése a bank gondosan őrzött titka. Eddig még nem akadt, a ki csak félig-meddig sikerült hamisítványt is készíthetett volna. Épp oly kevéssé lehet az angol levélbélyegeket utánozni, mivel a hozzávaló különös ragasztó anyag-gummi gyártása szintén a kincstár titka, melyet ezelőtt harmincz évvel egy londoni vegyészről nagy pénzösszeget vett meg.

* A sóeladás monopoliumát az olasz kormány oly szigorúan kezeli, hogy senkinek sem szabad a tengerből vizet merítenie, nehogy ebből sót csináljon.

KOSSUTH SZOBRÁNAK LELEPLEZÉSE NAGY-KÖRÖSÖN. — EÖTVÖS KÁROLY BEEZÉDET MOND.

Goszleth fényképe után.

felelően emelkedik vagy süllyed s az óramű által hajtott hengerre folytonos görbevonalat rajzol.

A levegő-nedvesség önjelző műszere ugyanígy működik, csak hogy ott az érzékeny rész egy kifeszített bélhúr, a mely mint hidroszkopikus test, a száraz levegőben összehúzódik s a nedvesben kitágul.

Másik képünk az új parknak azt a részletét mutatja, melyben az esőmérők és az eső-önjelző műszerek vannak felállítva. A köoszlopon álló műszer egy régibb eső-önjelző műszer, mely azonban ma is jól működik. Az előtérben álló faoszlopra a Hellmann-féle eső-önjelző műszer, továbbá egy új és két régibb szerkezetű esőmérő van fölérősítve.

A kert végében kis terras emelkedik, hullócsillag- s egyéb megfigyelésekre.

Van ezeken kívül az új parkban, föld-thermóméter gyűjtemény, nevezetesen hőmérők 0.¹⁰, 0.²⁰, 1.⁰, 1.²⁰ és két méter mélyre a földbe leásva, mutatva a föld legfelső rétegeinek hőmérsékletét. Végül külön kis rekeszben áll egy önjelző műszer, a mely az eső hőmérsékletét jegyzi önműködően.

obszervatórium céljának teljesen megfelel, európai színvonalon áll, úgy helyiségek mint berendezés dolgában, e mellett tetszetős külsejű s legnagyobb részt vidéki iparosok által előállítva aránylag nem is sokba került.

A meteorológiai intézet igazgatósága a felavatási ünnep alkalmából képekkel illusztrált Ünnepi Emlékkönyvet adott ki, a melynek közleményeit kivétel nélkül az intézet tisztviselői irták s a mely jelen vázlat megírásánál is forrásul szolgált.

Héjas Endre.

EGYVELEG.

* A strucz-tenyésztést Kaliforniában nagy sikerrel űzik. Egy Cawston Edwin nevű telepes, ki Natálból 12 évvel ezelőtt szállította az első struczokat, már annyira haladt, hogy évente tíz millió koronát vesz be strucztelepéből, pedig régebben egy délafrikai strucz ára 25,000 korona volt, míg most Kaliforniában 3—6 hetes állatokat 200, egy évesek párját 700 koronáért lehet vásárolni.

* A csethal átlagos súlyát Nilson természettudós 100,000 kilogrammra becsüli, tehát 80-szor többre,

* A csók Oroszországban. A világon sehol sem csókolóznak annyit, mint Oroszországban. Ezen és időkből származott szokás ott inkább üdvözlésnek mondható. Hivatalos és magánügyekben a csók bevett szokásnak tekintetik. Apák és fiúk, ösz hajú tábornokok, egész ezredek csókolóznak. A csár tisztjeit csókolja, katonai díszszemlék alkalmával majdnem több a csók, mint a lövés. Ha egy parányi fiúkból álló hadapród csapat a császár meglepedését megnyerte, a császár megcsókolja a jobb szárnyon álló legnagyobb fiút, ki a csókot erős czuppanással szomszédjának adja át, s így a csók az egész csapatra végig megy. Ünnepeken a ház fiatal urnője nemcsak nőcselédjeit, hanem a férfi cselédek is végig csókolja. Arra pedig alig van eset, hogy a házi gazda jövet-menet neje kezét, arcát vagy homlokát meg ne csókolná.

* Az orosz csár jövedelme óránként mintegy 5000 korona, a szultáné 4000, a magyar királyé 2400, a német császáráé 2000, az olasz királyé és angol királynőé 1500, a többi uralkodóé már sokkal kevesebb.

* Gazdag menyasszonyok. Az utóbbi 20 év alatt huszonkét gazdag amerikai hölgy ment férjhez európai főurakhoz. Ezek a hölgyek közepes számítás szerint legalább 800 millió dollár hozományt hoztak Európába.

A SAH A VERSENYTÉREN.

A perzsák királya budapesti időzése alatt tudvalevőleg megjelent a városligeti versenyterén is, s kíséretével az udvari páholyban foglalt helyet, hol — mint képünkön is látható — Széll Kálmán miniszterelnököt és gróf Andrássy Aladárt fogadta. A sah kevés időt töltött a versenyen, mely alatt csak az őszi «kanczadij» versenyét nézte végig, s abban csak három ló mérkőzését láthatta. De azért egy valódi sportsmanre valló figyelemmel kísérte végig a lanyha lefolyású futamot, miközben többször kérdést intéztetett gróf Andrássy Aladárhoz a versenyző lovak kora, képessége, stb. felől.

A sah nagyobb lókedvelő, mint atyja volt, ki mikor Európában járt, mint a walesi herceg vendége, megjelent az epsomi gyepen, hol ép akkor futtatták a minden Derbyk Derbyjét, s mikor a walesi herceg, a jelenkor egyik leg-

pl. Bécsben, a hol a Freudenau jó félóránnyira esik a várostól.

A városhoz közel fekvése a főoka annak, hogy versenyterünkön, legyen bármilyen is az idő, ember ember hátán tolong. Mily másként van az a Freudenauban, a hol egy Derby napján sincs nagyobb látogatottság, mint nálunk egy közönséges hétköznapon.

Pedig a «városliget» nem várja oly nagy pompával látogatóit, mint a Freudenau, a mi pályánk nézőtere, tribünjei csak egyszerűségükkel tűnnek fel.

Ott látható képünkön a *birói páholy*, melyben gróf Batthyány Elemér és báró Uchtricz Zsigmond foglalnak helyet. Szemben a *jelző tábla* tűnik fel, melyre a versenyek előtt ama lovak számait teszik ki (alájuk a jockeyk neveivel), melyek az illető versenyben indulnak.

Odább a nagyközönség nézőtere, a 30 krajczáros hely látszik; a sűrű embercsomó élénken

lelkésítő föllépésben ábrázolta, panyókásan vállra vetett mentében, magyarázólag előre nyújtott jobb karral, míg baljában görbe kardját tartja, előre lépő lába pedig bilincsre tapos. A talapzat egyszerű felirata: *Kossuth*. Az egész szobormű 8000 forintba került.

A leleplező ünnepélyre a függetlenségi párt több országgyűlési képviselője leutazott a fővárosból s a környékből is sokan gyűltek össze; Kecskeméti, Czeglédi a polgármesterek képviselték, kik városaik koszorúit vitték magukkal. Körös színe-java, egész népe ott volt a szobor előtt. Az első beszédet Kovács Lajos református pap, régi honvédtiszt mondta; utána Eötvös Károly, a város országgyűlési képviselője beszélt nagy hatással Kossuthról, ki a 48-iki törvények, a jobbágyság felszabadítása mellett az ország függetlensége iránt való reményt és törekvést hagyta örökségül a nemzetre. Szabolcska Mihály ünnepi ódát szavalt; aztán Kossuth Ferencz mondott még megha-

MUZAFFER ED-DIN PERZSA SAH A LÓVERSENYEN.

Goró Lajos rajza.

nagyobb sportférfia, szinte elragadtatással dicsérte az előttük száguldó nemes állatokat, ő unottan válaszolt a hercegnek: «Nem értem, mi gyönyört találunk ebben, hisz tudja mindenki, hogy egyik ló jobban fut, mint a másik.»

Nem így a mostani sah, ki Ostendeban megtette azt is, hogy a Prix Lagrange futamánál egy udvari embere által megfogadtatta 500 frankkal az egyik lovat, mely meg is nyerte a versenyt, a nyereséget aztán kiosztotta a versenytér alkalmazottjai között.

Nálunk is kedve lett volna fogadni, de már csengettek az indulásra, s így csak nagyvezérének mondotta, hogy valószínűleg a zöld inges lovas lesz az első, — de bizony az csak második lett. A futam alatt felkérte magához a magyar Lovaregylet elnökét, gróf Batthyány Elemért, s élénk érdeklődéssel tudakolta tőle a pálya berendezését, területét, stb. S mi a pályánkkal nem is vallottunk szégyent a perzsa nagyúr előtt sem, mert kiállja ez a versenyt Páris, London nagy versenytereivel is.

Fő előnye a városligeti gyepnek, hogy úgy szólván a város közepén fekszik, nem úgy, mint

bizonyítja, hogy Budapesten minden körben mily kedveltségnek örvendenek a versenyek.

Képünk háttérében a földtani intézet új palotája és a víztorony egészítik ki a szép panorámát, mely a fejedelmi vendég figyelmét és érdeklődését is nem kis mértékben fölkeltette.

A NAGY-KÖRÖSI KOSSUTH-SZOBOR.

Szép ünnepel avatták föl Nagy-Körösön szeptember 30-ikán Kossuth Lajos ércszobrát. E derék magyar város maga gyűjtötte össze a szobor költségeit, s aztán Tóth András debreczeni szobrászt bízta meg a mű elkészítésével. A szobor helyéül az ódon református templom melletti kis liget egyik sarkát választották, honnan a szobor jól látszik az egész nagy piacztérre, úgyszintén a fő utcára, mely egészen a vasúti állomásig húzódik. A szobornak kemény kőből faragott talapzata harmadfél méter magas. Maga a bronzszobor is meghaladja a két métert. A szobrász Kossuthnak 1848-iki arczképeit vette mintául, s őt szónokló, a szabadságért

tott hangon rövid beszédet, mire Nyári Szabó Ferencz polgármester a város gondozásába vette át a szobrot, s letette a talapzatra az első koszorút, mely után az emlékezetes szép ünnepély véget ért.

RÉGIBB «UTAZÁSOK A HOLDBA».

Verne Gyula regénye, melyet 30 évvel ezelőtt irt a holdba és a hold körül tett képzeleti utazásról, egész sereg utánzót buzdított írásra. Jelenleg már legalább száz ilyfajta útleírás van. Maga Verne, művének sikerén felbuzdulva, a föld mélyébe, a tenger alá, a sarkvidékekre, a naprendszerbe s a világegyetembe tett újabb képzeleti utazásokat irt le. Mások szintén sokat utaznak a földgömbön kívül, különösen a hozzánk legközelebbi bolygóba, a Marsba, vagy más bolygókba, sőt akadt már oly szellemes író is, a ki a Mars és föld lakóit szorosabb összeköttetésbe hozta egymással.

Mindezeknek a regényeknek és képzeleti utazásoknak megvan bizonyos tudományos hát-

terük, a mint hogy a természettudományok a különösen a csillagászat mai fejletti korszakában lehetetlenség is volna tartós hatást idézni elő oly művekkel, melyek minden valószínűség mellőzésevel, kizárólag a képzeleten alapulnak.

Igen természetes azonban, hogy régebben nem volt az ily képzeleti útazásoknak semmiféle tudományos alapjuk. Mert, hogy ily útazásokat régebben is írtak, az csaknem természetesnek látszik. Mióta tudják (pedig ezt régóta fölfedezték már), hogy az egyes bolygók és csillagok nagy, részben a földnél is sokkal nagyobb testek, a csillagos eget nagyon alkalmasnak tartják arra, hogy a képzelet vagy a humor alkotásait oda helyezték el s egyetmást olyat is mondjanak el, a mit földi országban szerepeltetni nem lehet.

A legelső «útazó a holdban», kinek ilyenmő dolgozata nagy érdeklődést keltett s emléke a mai napig fennmaradt, egy *Lucianus* nevű görög író volt, kőről azt is tudjuk, hogy az Eufrates közelében, Samosatában, Kommagene tartomány székhelyén, Krisztus után 120 körül született s különösen erkölcsi és gúnyiratai által tett hírnévre szert. Egyik szatirájában kigúnyolja az oly útazókat, kik hihetetlen dolgokról, vademberekről és szörnyalakokról beszélnek a könnyen hívó olvasó rémítésére. Talán e szatira következtében írta meg későbbi «Valódi történetek» című művét, melyben — a «Don Quichotte» szerzőjéhez hasonlóan — az ily képzeleten útazások kicsúfolását kísérti meg. Az előszóban elmondja, hogy íróitársait ki akarván gúnyolni, ő is hazudni fog, de becsületesebb lesz náluknál, mert az ő művében legalább egyetlen egy igazság lesz, az tudniillik, midőn nyíltan kimondja, hogy hazudni fog.

Regényének hőse 50 emberrel száll hajóra Cadixban, hogy nyugat felé az ismeretlen Óceánt (Atlanti tengert) kikutassa. Legelőször egy olyan szigetre akad, a hol a folyóban víz helyett bor foly s forrását a körülötte levő szőlőtőkék bogyóiból cseppegő nedvek táplálják. Csakhamar azután, hogy ezt a későbbi Eldorádóhoz hasonló szigetet elhagyták, óriási forgószél ragadta meg hajójukat, körülbelül 3000 stadium magasságra vitte fel a levegőbe s ott a felhők között hurezolta tovább. Hét nap és hét éjjel utaztak így, míg a nyolcadik napon egy fényes, gömbalakú szigetet találtak, a hol partra szállottak. A szigeten rögtön észre vették, hogy lakóik vannak, de nappal nem láttak senkit, míg este csakhamar több kisebb-nagyobb hasonló tüzes gömbszigetet láttak s mélyen maguk alatt meglátták a mi földünket is városokkal, erdőkkel, folyókkal, tengerekkel és hegyekkel borítva s ebből következtethették, hogy útjukban a holdba érkeztek.

A holdban lakó embereket (selaníták) Lucianus kopaszfejűeknek írja le, kiknek egyedüli eledelük a tűznél megpörkölt bikák illata volt. Királyuk Endymion volt, ki a görög rege szerint a földön egy barlangban elaludt s kit ekkor a hold istennője a holdba vitt. Endymion épen akkor akarta a hold lakóit a még néptelen hajnalesillagba áttelepíteni, de e terve miatt háborúba keveredett Phaëton nappistennel. Lucianus leír egy ily esztét s ez alkalommal számos fantasztikus lényt szerepeltet, minők lósasok, lóhangyák, balhavadások, szélfutók, óriási pókok. Ez utóbbiak készítették az utat a hold lakóinak a naphoz. A háború után a békekötésben a hajnalesillagot megosztották a hold és a nap lakói között.

A holdban élő növényekről is sok furcsaságot ír le. Vannak ott szőlőtőkék, melyeken óriási dinnyefélék teremnek és valószínűnek tartja, hogy midőn a holdban vihar uralkodik s ezek a dinnyék lepotyognak, magvaik a földre esnek, mint jégdarabok.

A holdból elűztak a hajnalesillagba, azután az állatövön át Lychnopolisba, a lámpavárosba, mely Lucianus szerint a Plejadok és Hyadok csoportja között fekszik. Az emberek helyét itt az útezőkön szaladgáló lámpák pótolják, melyek nagyságuk és fényük. Minden lámpának volt rúdja, mely lakásukul szolgált, mindeniknek volt külön neve s beszélni is tudtak egymással. A lámpás emberek szívesen fogadták őket, de egyáltalán nem érezték jól magukat, különösen, midőn látták, hogy a városi híró sűrűn hívja

Papp Lajos, a Khinában elesett magyar tengerész-hadapród.

elő a lámpákat s a kit hünyösnek talál, azt rögtön kioltatja.

Lucianus hajója ezután ismét lesüllyedt az Óceánig s ezután földi kalandok mennek át, melyek közül részletesen írja le azt, midőn hajójuk egy ezüthal gyomrában volt.

Ezt a regényt évszázadokon át szorgalmasan olvasták s több utánzója is támadt. Állítólag ebből nyerte az ösztönt a híres csillagász, Kepler János is, hogy olyan útazást írjon le, a melyet a holdba tettek. Természetes, hogy ő már tudományos alapon tervezte ezt a munkát, de az ismeretterjesztésen kívül felhasználta arra is, hogy útazási mű alakjában elmondjon egy-egy gúnyos megjegyzést kortársairól és a korában uralkodott balteletekről.

Kepler műve «Alom vagyis a hold astronomiája» cím alatt 1634-ben a szerző halála után négy évvel jelent meg. Pár évvel ezelőtt Günther Lajos német fordításában magyarosítottokkal Lipcsében újból megjelent s ez a kiadás sokkal élvezhetőbb, mint az eredeti, melynek nyelvezte sok helyen kissé homályos.

A bevezetésben elmondja Kepler, hogy 1608-ban Libussa varázsló történetének tanulmányozása közben egy éjjel álmában látta és elolvasta Duracoto nevű izlandi ember munkáját, ki elbeszéli, hogy egy levaniai daemon (kinek nevét Kepler a hold héber «Lebana» nevéből alkotta) hogyan utazott a holdba. A daemon azt állítja, hogy a Levania sziget a légkörben ötvenezer mérföldnyire van a földtől. A két égitest közötti út ritkán járható, akkor is főképp csak a daemonoknak, de a föld szülöttjére nézve veszedelmes, habár négy óra alatt megtehető. A daemonok arról tudják meg, hogy az út szabad, ha a hold keleti része be kezd borulni. De mielőtt ismét teljes fényben ragyogna, már vissza kell térni róla. Ily esetlegességtől függően az útazás ideje, a daemonok csak kivételképp vihetnek magukkal egyes halandókat s olyankor is vigyázniok kell rá, mert különösen kezdetben oly gyors a haladás, mint a puska-golyó repülése. Ezért a daemonok kiszemelt kegyeltjeiket az útazás előtt elkábítják ópiummal, orruk és szájuk elé nedves spongyiát tesznek, tagjaikat gondosan beburkolják. Az útazás második része már könnyebb; akkor már ki is göngyölik az útítársat, kit végül saját sulya is vonz a cél felé, de a daemon előtte megy s meggátolja, hogy az erős összeütközésben baja történhessék.

A kalandos úti leírásból láthatjuk, hogy már Kepler tudta a légköri hideg és légritkulás veszélyeit és sejtítette a nehézkedés törvényét is, melyet csak az ő halála után fedezett fel Newton.

Az égboltozathoz érve Kepler leírja, hogyan látjuk azt a holdból. Elmondja, hogy Levania két változatlan félgömbből áll. A föld felé eső félgömbből állandóan láthatni a földet és pedig négyszer oly nagynak, mint a hogy mi a holdat látjuk, de különböző magassághoz s mindenkor

szilárd helyen, úgy, hogy a csillagok és a nap mögötte vonulnak el állandóan keletről nyugat felé. A másik holdfélgömbből a földet soha sem lehet látni, de itt is vannak foltok, melyek különböző alakúak. A földre nézve úgy tűnik fel az, mintha Európa egy leányalak volna, mely Afrikának a homlokára esőket ad. Afrika hátsó fele Szudán és Guinea, homloka Tunis, orra Marokko, szája Nul- vagy Nulilla kikötő, ajaka Algir, nyaka Tripolis s ezen van Adámesutkája, Barka. A leányalaknál Spanyolország a fej, Sevilla az orr, Mureia az ajak, a keleti és nyugati part a hajzat, Franciaország déli része a nyak, Oroszország a szoknya, Anglia és Olaszország a kezek, Skandinávia pedig a marka.

Igen érdekesen írja le Kepler a nappal és éjszaka tüneteit a holdon és a holdfogyatkozásokat. De ő még azt hiszi, hogy a holdon van víz és levegő s ehhez képest a földi emberekhez hasonló lények is élhetnek rajta. Ezeket azután csaknem oly kalandosan írja le, mint Lucianus, különösen kiemelve rendkívüli nagyságukat. Mert szerinte a holdon minden gyorsan nő és enyészik. Az ott lakó emberek egyetlen holdnapon élnek, ezen idő alatt azonban nemesak óriásokká nőnek, hanem képesek egész lakóhelyüket bejárni, részben gyalog, a tevékenél nagyobb lábaikkal, részben repülve vagy hajókon. Néha barlangokba is bújnak. A fáknál a héj, az állatoknál a bőr és bunda a test nagyobb része, mindenkor likacsos és nedves, mely azonban, ha a nap forrósága érinti, azonnal megkeményszik, megpörköldök s estére lehull. A mi földből eredt, egy és ugyanazon napon támad és pusztul el. De ez a nap 14 földi nappal egyenlő, valamint az éjszaka is. A változás azért ily gyors és nagyon ellentétes, mivel a nappal rendkívül forró s az éjszaka nagyon hideg.

Kepler után is írtak még Verne előttről a holdba való kalandos utakat, de már kevesebb ügyességgel. Az ő művének megjelenése után 15 évvel adta ki *Savimien de Cyrano de Bergerac* francia katona-költő «Histoire comique des états et empires de la Lune» (A hold birodalmának és országainak tréfás története) című művét, mely azonban nem ismeretterjesztő, hanem satirikus volt. Az útazó léghajóval tör fel az égbe oly módon, hogy hajóját harmattal tömi meg, melyet a napsugarak felszívnak. Ugyanez a francia költő még egy másik munkát is írt, melyben útazója a naphoz jár.

A XVII-ik században Kircher Athanasz pap írt egy regényt «Iter ecstaticum celeste» cím alatt, melyben az utazó lelket angyalok vezetnek körül a világűrben. A következő század elején Voltaire szelleme egy üstökösön megy keresztül az égboltozaton, később egy Godwin nevű angol betanított ludakkal viteti fel utazóját a holdba.

Kétségtől még sok hasonló regényt fognak írni ezután is. Mindezek jellege változhatik ahhoz képest, a mint tudományos ismereteink a holdra nézve alakulnak, de a képzeletnek és kedélynek mindenkor nagy szerepe lesz e művekben, mivel vágyainkat és ideáljainkat könnyebb kifejezni a kevésbé ismert viszonyok között, mint a földön, hol a korlátok sokkal határozottabbak.

EGY MAGYAR TENGHERÉSZ HALÁLA KHINÁBAN.

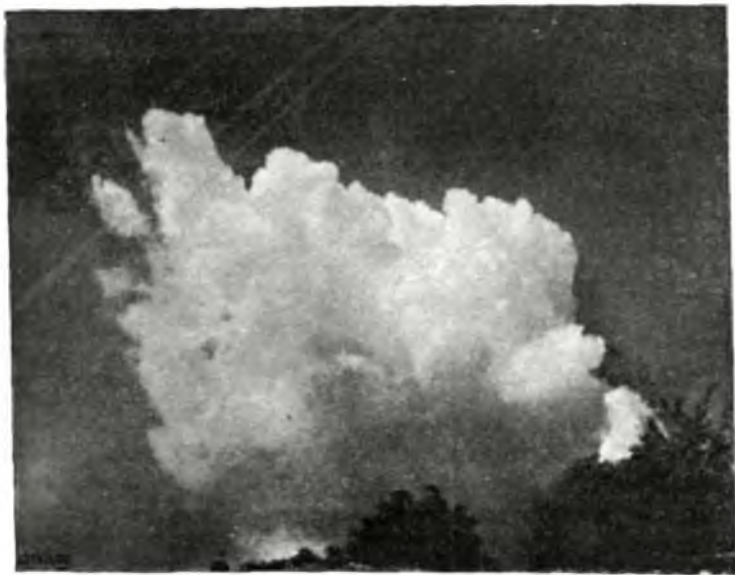
A khinai forrongásnak már magyar áldozata is van: Papp Lajos tengerész hadapród, ki a múlt szeptember hó 21-én Peitang khinai város ostrománál hősi halált halt.

Az 1881-ben született derék ifjú, kit atyja, Papp Béla, cs. és kir. vezérőrnagy, a 75. honvéd gyalogdandár parancsnoka, a fiúmei tengerészeti akadémiában képeztetett ki, csak e nyár elején végezte tanulmányait s aztán nyomban másodosztályú tengerész hadapróddá avattatván, atyjához Kolozsvárra ment nyári pihenőre. Azonban rövid két hét múlva már a keletázsiai útra készen álló «Aspern» hadihajóra rendeltek, mely a «Kaiserin Elisabeth» nevű másik hadihajóval együtt július 24-én útra kelt Khina felé.

Útközben gyakran írt az ifjú tengerész szüleinek, vidám bangulattal adván elő úti élményeit s emlegetvén, hogy folyton szeme előtt tartja édes atyjának elbúcsúzásakor mondott intését, mely abból állott, hogy: «Vigyázz magadra és tedd meg kötelességedet!»

Khinába érkezte után mindjárt a szárazföldi csapatokhoz osztották be s azokkal együtt Peitang ostromához vezényelték. Alig indult meg a harc, Papp Lajos csakhamar halálos sebet kapott s befejezte ifjú életét és sokat ígérő katonai pályáját.

Atyja Spaun báró tengerenagytól kapta az első értesítést fia korai haláláról, mely széles körökben mély részvétet keltett. Ő Felsége a király is táviratilag nyilvánította részvétét a megszerződött atya nagy vesztesége fölött.

PEKÜDŐ ZIVATARFELHŐ.

telve érezte magát, ha velők koccinthatott, kezét szoríthatott, de arra már nem volt rábirható, hogy tőlük pénzt elfogadjon.

A vidéki földbirtokosságnak kedvencz muzsikusa maradt akkor is, a mikor Debreczenből a fővárosba költözött. Biharból, Szabolcsból nem jöhetett föl Budapestre magyar úriember a nél-

HÓ-FELHŐK.

Az őgyallai obszervatóriumban felvett fényképek.

BALÁZS KÁLMÁN.

1835—1900.

Az ő hegedűje is elnémult örökre.

Az epekedő, kesergő, fájdalmasan zokogó régi magyar nótákat nem halljuk többé tőle és szilaján tomboló csárdásaira nem pezsdül föl ezután a fiatalság vére. Átköltözött abba a másik rejtelmes világba, a hol reá a régi híres cigányprimások: Bibari, Boka Károly, Patikárus Ferkó és Rácz Pali várakoztak. A mesterek közt most már ott van a méltó tanítvány is: Balázs Kálmán.

És igazában a magyar népzene eme nagy alakjailoz vonta őt szívének minden idegszála. Neveltetése, tradíciói még a mai divatos áramlatok közt is arra ösztönözték őt, hogy lelkesedésének egész melegségével a magyar nótát művelje, azt a majd édesen kesergő, majd fékevesztetten szenvedélyes nótát, mely a magyar ember kedélyének és érzelmvilágának legigazabb, legbívőbb kifejezője. A hangversenyző művészek diadalait nem irigyelte meg sohasem, s bár zenei képzettsége több volt, mint bármelyik társának s régebben maga is adott közre nagy sikert arató szerzeményeket: cigányprimás kívánt maradni egész életében. Cigányprimás, ki a régi magyar nótát ápolja és terjeszti a maga zamatában és őseredetiségében. Mi sem állt volna útjában, hogy a zenei műfajok magasabb termékeivel fényesen világított hangversenytermekben szerezzen magának pénzt és babérokat; ő azonban csak akkor érezte magát igazán elemében, ha a magyar nótákat ősi szokás szerint, hallgatóinak fülébe húzhatta, s azok búskomor vagy vígan fölsapongó hangulatából inspirációt meríthetett. Nem csoda, hiszen ő még abban a korban növekedett, mikor a vidék magyar ura az elnyomatás keserves napjaiban a szíve mélyéről fakadt magyar nóta hangjaiban keresett vigasztalást, s a cigányt nemcsak pénzzel, hanem barátságával is jutalmazta, ha bele tudott markolni a szíve közepébe.

Balázs Kálmán apósának, az öreg Boka Károlynak tanítványa maradt mindvégig, nemcsak abban, hogy a magyar nótát nem ölte bele a cifrázások idegenszerű sallangjaiba, hanem abban is, hogy hallgatóinak elismerését nálánál jobban nem tudta senki sem becsülni. Neki egy meleg kézszorítás, egy köny a szemekben nagyobb és kedvesebb jutalom volt, mint egyik-másik társának a százas bankó. Nem egyszer hallottuk őt hegedülni végzett földesuraknak, kik valaha jobb napokat láttak. Megtiszt-

kül, hogy itt Balázs Kálmántól egy-két jó magyar nótát végig ne hallgasson. Voltak és vannak magyar urak, kik régi szép dalainkat csak az ő előadásában tudták élvezni. Balázs Kálmán a régiebb időben nem egyszer volt szívesen látott vendége Tisza Kálmán geszti kastélyának is.

De nemcsak idehaza, hanem a haza batárain kívül is jól ismerték és meg tudták becsülni az ő minden ízében eredeti művészetét. Megfordult zenekarával Franciaországban, Angliában, Oroszországban, sőt volt két ízben Amerikában is, hol tapsal, elismeréssel és dollárokkal bőven jutalmazták. Csak tőle függött, hogy állandóan Amerikában maradjon s ott magának tisztos állást, dús jövedelmeket szerezzen. Balázs Kálmán visszatért a hazájába, mert odakünn a nagy jólétben is elhagyatottnak érezte magát: nem volt hallgatója, a kinek bizalmasan a fülébe muzsikálhatott volna. Azok a gazdag yankeek nem azt kedvelték, nem azt tapsolták, a mi igazán különleges, igazán értékes volt az ő művészetében. Nem a magyar szívet és lelket keresték benne.

Balázs Kálmán csaknem egy negyedszázadig volt kedvelt muzsikusa a magyar fővárosnak. Ez alatt az idő alatt folyvást az volt az eszménye, hogy a maga ezicizoma nélküli egyszerűségében, de faji jellemvonásainak egész teljességében művelje a magyar nótát. S a midőn két évvel ezelőtt egy lassan ölé, kínos betegség arra kényszerítette, hogy letegye a hegedűjét: azt a szép földadatot tűzte maga elé, hogy fiatalabb társainak adja át a magyar nóta tolmácsolásának titkait. A nagy cigányprimásoknak még abban is büszkeséges tanítványa volt, hogy nem akarta sirba vinni a művészetét, hanem örökségül hagyta azoknak, kik utána a magyar népzene művelésére vállalkoznak.

Balázs Kálmán koporsója után szétterített húrral vitték kedves hegedűjét, mely egykor a Boka Károly tulajdona volt. Ezt a hangszert a híres *Kesergő magyar* kéziratával együtt a Nemzeti Múzeum örökli. Sz.

Előfizetési fölhívás

az október—decemberi évnegyedre.

Azon előfizetőinket, kiknek előfizetése szept. hó végén lejárt, fölkérjük előfizetéseik mielőbbi megújítására, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

A *„Vasárnapi Ujság”* a legrégebbi magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes hetilap,

hetenként két és félíven, évenként több mint 130 íven, s több mint ezer képpel jelen meg. A *„Vasárnapi Ujság Regénytára”* című állandó heti mellékletében a legjelesebb hazai és külföldi íróktól közöl elbeszéléseket és regényeket. *Regénytárunk* eredeti elbeszéléseket és regényeket illusztrálva közölt eddigelé Jókai Mórtól, Mikszáth Kálmántól, Baksay Sándortól, Rákosi Viktortól, Gyarmathy Zsigmondtól, Vértesi Arnolddól, Szécsen Bélától, Máriaffi Dávidtól, stb. — Októberben *Bárány István „Borsa Józsi”* című hosszabb új elbeszélésének közlését kezdjük meg, melyhez *Negrády Antal* festőművésznünk készített rajzokat.

A *„Politikai Ujdonságok”* a *„Vasárnapi Ujság”* társlapja a hét eseményeit kellő magyarázattal ellátott gondos, tömör összeállításban tárja az olvasó elé, úgy, hogy a közönség együtt találja benne mindazt, a mi a napilapokban elszórtan jelen meg.

A *„Politikai Ujdonságok”* előfizetői új év óta a lapnak hetenként egy nagy ívre terjedő politikai tartalma mellett külön díj nélkül kapják a *„Világkrónika”* képes heti közlönyt és a *„Magyar Gazda”* című havonként megjelenő gazdasági és kertészeti képes mellékletet. Ez új rendezés folytán politikai hetilapunk terjedelme mellékleteivel együtt bővebb, mint eddig volt; előfizetési áraink azonban az eddigiek maradtak.

A *„Világkrónika”* hetenként egy íven, számos képpel illusztrálva jelen meg, és az általánosabb érdekű napi események részletes magyarázatára szolgáló cikkeken kívül rendszeren közöl nagyobb elbeszéléseket, regényeket, utirajzokat, úgy szintén mulattató kisebb közleményeket, stb.

Előfizetési föltételeink:

A *„Vasárnapi Ujság”* negyedévre 4 korona, — félévre 8 korona.

A *„Vasárnapi Ujság”* a *„Világkrónika”* val együtt negyedévre 4 korona 80 fillér, — félévre 9 korona 60 fillér.

A *Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok a Világkrónikával* negyedévre 6 korona, — félévre 12 korona.

Az előfizetések a *„Vasárnapi Ujság”* és *„Politikai Ujdonságok”* kiadó-hivatalába, Budapest, Egyetem-utca 4. szám küldendők. Egyes előfizetések legközelebbben posta-utalvány által eszközölhetők.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Gróf Leiningen-Westerburg Károly honvéd-tábornok Levelei és Naplója 1848–1849. Fordította és bevezeti Marczali Henrik. Több képpel és hasonmással. Budapest, 1900. Ezzel a címmel egy fölötté érdekes és szabadságharcunk történetére nézve kiválóan becses emlékirat jelent meg egy 248 lapra terjedő, s negyedréti alakú díszes kötetben. A nagy küzdelemben vezérlő szerepet vitt férfiak egyike, a vértanúhalált halt gróf Leiningen Károly leveleiből és naplójából áll ez az emlékirat, mely 1848 márczius 28-ától 1849 október 6-ikáig jegyzi föl a fontosabb eseményeket nagy őszinteséggel és történelmi hűséggel. Gróf Leiningen ez iratait 1890-ig csak kevesen ismerték; akkor figyelmébe került Marczali Henrik történetírónak gróf Apponyi Albert, tudatván vele, hogy ez irodalmi hagyatékot a tábornok fia, gróf Leiningen Ármán örzi. Marczali alkalmat szerezvén, hogy e becses iratokat megismerhesse, a német eredetiből lefordítva és bevezetéssel ellátva, most az egészet a nyilvánosság elé bocsátja. Az emlékirat négy fejezetre oszlik, ú. m. 1. Levelek, 2. Napló, 3. Levelek a fogságból és 4. Naplójegyzetek. A levelek legnagyobb részt nejéhez szólnak, ki a szabadságharc egész ideje alatt Pozsonyban tartózkodott. A napló is, melynek írását 1849 február 22-én Czibakházán kezdte meg, levélalakú s feleségéhez van intézve. Az elbeszélésnek ezt az alakját valószínűleg azért választotta, mert akkor már lehetetlen volt nejével rendszeresen leveleznie. Fogságából 1849 október 5-én intézte nejéhez az utolsó levelet, mely után még csak egyet írt a következő napon, halála reggelén, sógorához, Rohonczy Lipóthoz. A díszes kiállítású s csinos kemény borítékba kötött könyv Rákosi Jenő Hírlap-vállalatának nyomdájában jelent meg.

Ebeczky Béla. *A hogy jöttek.* Budapest, 1900. Tehetséges műkedvelő munkája ez a csinos kötet, ki költőileg gondolkodik, költőileg érez, de még sem igazi költő. Bajos volna megmondani, hogy mi választja el attól, de azért érezzük. A kötet alaphangja mélabús, az ajk szögletén mintha ott lapangna valami keserű vonás, melyet a mosoly sem tud elriasztani. Mintha valami nagy csalódás hamvasztotta volna el szívét. „Blazirt vagyok?” kezdetű rövid három strófás versében mondja el belső világának történetét. Csodálkoztok azon — kérde — hogy blazirt vagyok? Finnyás gyomornak nem való a méz, *nagyon szerettem*, ennyi az egész. Nézetek a levegőben szétfeszülő füstöt, *magasba törtem*, ennyi az egész. Az életben mindig akadályokba ütközünk, míg nem esen érezünk, a csalódásokkal süllyedés jár, *nagyon csalódtam*, ennyi az egész. A kötetben egy pár elbeszélő fajta költemény is van, de keresett, ríktó színekkel rajzolva. A kötetből álljon itt mutatványul a következő költemény:

Szerelmvágy.

„Ne higgy te senkinek
Így sohasem csalódom!
De én bizom, hiszek,
És ajkam egyre csókol.
Virág virág után,
Szerelm szerelmemre,
S ha pályám megfutám,
Letűnök valamerre.

De kétkedés miatt
Nem nyúlni a pohárhoz,
Rettegve hogy mit ad;
Üdvöt-e vagy halált hoz?
Így tengni úntalan
Lemondva, mégis égve,
Pusztulni lassudan
A visszás küzködésbe;

Nem élet, nem öröm!
Inkább csalódás érjen,
Inkább kettőtöröm
Magam minden reményem,
S mosolylyal ajkimon
Várom be a halálom,
Legalább mondhatom:
A boldogság nem álom!

Nők könyve. Írta dr. Sikor József. Most, midőn a nők kérdés annyira napirenden van s évről-évre több nő lép olyan pályára, melyet eddig kizárólag férfiak töltöttek be, kétszeres érdekléssel bírhat

BALÁZS KÁLMÁN.

dr. Sikor József könyve, mely az új áramlattól függetlenül, a nőt az ő természetes és eszményi rendeltetése világában tekinti s mindennek felett a házasságot, családiasságot tartja a nő legfőbb díszének, a hol valódi hivatását legaldásosabban betöltheti. A munka három részből áll; az első a nők erőnyeit és hibáit tekinti át, a második a házasságot fejtegeti, a harmadik pedig a nőről mint feleségről szól. S mind eme fejtegetésekben élettapasztalat és érző szív nyilatkozik, de a hol arra szükség van: a bátor szókimondás sem hiányzik. E könyv komoly tartalma mellett is érdekes olvasmányt szolgáltat. A 112 oldalra terjedő művet a Franklin-társulat adta ki; ára csinos keménykötésben 2 korona 40 fillér.

Az Olcsó Könyvtár legújabb kötetei. A Gyulai Pál szerkesztésében és a Franklin-Társulat kiadásában megjelenő népszerű *Olcsó Könyvtár* 1170—1188 füzetei kerültek most a közönség kezei közé, tehát a vállalatnak már közel kétezer kötete bizonyítja a nagy elterjedést. Az *Olcsó Könyvtár* legújabbban Arany, Petőfi, Tompa, Vörösmarty és Shakspeare munkáinak közlését vette fel sorrendjébe. Ezúttal Arany János *„Murány ostromát”* (ára 60 fillér), Petőfi *„János vitézét”* (ára 20 fillér) közli, a mely által hozzáférhetővé lesznek nagy költőink művei olcsó és szép kiadásban. Érdekes kötete a vállalatnak Goethe *„Faust”*-jának II. része, Váradi Antal fordításában (ára 2 kor. 40 fillér). Az orosz regényirodalom egyik legkiválóbb termékével, *Patapenkó N. J. „Szerelmem”* ozimál regényével van képviselve, Ambrozovics Dezső sikerült fordításában (ára 60 fillér).

Jogtudományi munkák. Két értékes jogtudományi munka hagyta el a sajtót a Franklin-Társulat kiadásában. Mind a kettő nagyobb munkából egy-egy rész.

Az egyik egy sorozat 3-ik kötete: *A királyi ítélőtáblák felülvizsgálati tanácsainak elvi jelentőségű határozatai* (1898—1899), összeállította Törfi Gyula. A sommás eljárás szerint a sommás perek túlnyomó részben a kir. ítélőtábláknak utolsó fokbeli bíraskodása alá tartozván, a gyakorlati jogász a kir. ítélőtáblák döntésének megismerését nem nélkülözheti. Gyakorlati haszonnal bír tehát a vállalat, a mely az összes kir. ítélőtáblák sommás judikaturájának minden jelentékenyebb határozatát közli s így becses anyagot tesz közzé. De nemcsak közli a határozatokat, hanem tudományos szakszerűséggel fel is dolgozza a perrendtartás: a polgári magánjog, a kereskedelmi jog, stb. szempontjából is. A nagy gondnal megválasztott és feldolgozott anyagot áttekinthetővé és könnyen kezelhetővé teszi a négy rendbeli kimerítő tárgymutató. A szakközönség részéről oly kedvező fogadtatásban részesült vállalatnak jelen harmadik kötete az összes kir. ítélőtábláknak 727 határozatát közli s dolgozza fel. Terjedelme 50 iv. Ára díszes kiállításban, erős vászonkötésben 11 korona. Kapható bármely hazai könyvkereskedésben és csekély havi részletfizetésre Melczér Károly könyvtérjesztési vállalatnál (IV., Városház-utca 4. sz.).

A másik mű: *A telekkönyvi betétszerkesztés rendszere*. A törvények, miniszteri rendeletek és a bírói gyakorlat alapján írta dr. Török István. 557 oldal. *Első kötet.* (A közönséges és a telekkönyvi átalakítással kapcsolatos betétszerkesztés szabályai.) Ára

10 korona. A betétszerkesztés szabályai minden egyes embert közvetlenül érdekelnek, a kinek bármely ingatlanra tulajdonjoga, zálogjoga, vagy akár-mely egyéb joga van. De eddig a betétszerkesztés szabályai nem voltak rendszeresen feldolgozva. Ez a munka e hiányt kívánja pótolni. A kötet első részében a szervezeti, a másodikban a betétszerkesztés szabályai vannak ismertetve, világosan csoportosítva, mintákkal bőven ellátva, úgy hogy a nem szakember is könnyen megértheti. A könyv végén bő betűsoros és tárgymutató segítségével mindent könnyen meg lehet találni. A törvények szövegei szövege mindenütt megkülönböztetve, a szokottnál jóval nagyobb és vastagabb betűkkel van szedve, hogy első pillanatra feltűnjének.

A Szent-István társulat kiadásában megindult *„Családi regénytár”*-ban két új kötet jelent meg: *„Éliane”* francia regény. Írta Craven Agostné, az újabb francia katolikus szépirodalom egyik kiválóbb képviselője, fordította Rada István. A *„Családi regénytár”* egy-egy kötetének ára vászonkötésben, egy korona.

Színművek. Sudermann Herman bibliai tárgyú drámája: *Keresztelő János* megjelent Zoltán Vilmos fordításában Győrben, a Gross-testvérek kiadásában. Ez Sudermann művének már a második fordítása. Először Várady Antal fordította le a Nemzeti Színház számára, s ez a fordítás nyomtatásban is megjelent az *„Olcsó könyvtár”*-ban. Zoltán Vilmos, kit lapunk olvasói költeményei után ismerhetnek, egy kis színművet is írt, csinos folyékony versekben. Szintén Győrben jelent meg, s ára 80 fillér.

Alleluja, dráma három felvonásban, írta Marco Praga, olaszból fordította dr. Romy Béla; kiadta az Athenaeum társaság. Az olasz színműirodalom egyik hatásos műve, egy boldogtalan ember szenvedése, a kit azonban a világ boldognak és megelégedettnek ismer, pedig húsz évig neje hűtlensége gyötörte; azután pedig férjhez ment leánya esik hasonló bűnbe. A boldognak vált Fara Sándort nevezik el *„Alleluja”*-nak, s a darab is azzal végződik, mikor házassága 25-ik évfordulóján ünneplik tisztelői és kiáltják: *„Éljen, Alleluja.”* A mozgalmas drámát Romy Gyula kifejezőn és magyarosan fordította le. Ára egy korona.

Szeged és népe leírására néprajzi műre hirdett 1200 korona jutalmat a szegedi Dugonics-társaság. A jutalmat a pályabírák egyhangú dicsérettel Kovács Jánosnak, a Dugonics-társaság alelnökének, ítélték oda s elhatározták, hogy a munkát még a jelen év folyamán illusztrációkkal is ellátva kinyomtatják.

Nemzeti Színház. Szeptember 28-án *„Az ember-evő”* három felvonásos eredeti vígjáték első előadása volt. Szerzője Gabányi Árpád. A darab meglehetősen igénytelen, új sem sok akad sem az alakokon, sem a helyzetekben. A kicsi kisi cselekvényt jártas kézzel dolgozta ki a szerző, de hatásossá tenni nem bírta.

Az *„ember-evő”* senki más, mint Peres Bogdány nyugalmazott tanácsos, egy zsémbes, pörlekedő és mérgező öreg úr, a ki azonban a világ legjámborabb emberének hiszi magát. Voltaképpen úgy is van, hogy a két leánya dirigálja. A bogaras öreg úr a leányai házassága miatt válik vígjáték hőisévé, mert mindenféle galibát csinál a képviselővel, a ki kéri. Baj, hogy Peres uram haragos tempóiban nem elég változatos, s így hamar megunjuk kifakadásait. Az pedig egészen érthetetlen, hogy mért utasítja el a képviselőt, a ki a leány is szeret; még csak ürügyet sem hoz fel. A vígjáték mellékes apró eseményei inkább sikerültek, habár találkoztunk már elégszer ehez hasonlókkal. Jó alak a házastárs ember második leánya, a ki a szerkesztőségnek levelet ír, szerkesztői válaszokat vár s a kihe egy batoratlan falusi lelkész szerelmes, oly batoratlan, hogy még a szerelmes levelet is maga az imádottja diktálja neki. Peres Bogdánynak második leánya férjhez meneteleért nem kell annyit dúlni-fúlni, mert akkorra már felsült az első lányál, s utóljára maga is boldog, hogy áldást adhat. A házastárs öreg urat Gabányi maga játszotta; s ügyesen kidolgozott alakot mutatott be benne; az alaknak nincs azonban igazi komikuma, mert torz. Ligeti Juliska, Molnár Rózsika, Vizváriné, Keczeri Irén, Dezső József, Zilahy, Horváth Zoltán elevenességgel és buzgósággal játszták szerepeiket s nyílt színen is kaptak tapsot. A szerzőt a felvonások után négyszer ki-tapsolták.

Magyar Színház. Mark Twainnek, a híres amerikai írónak magyarul is megjelent *„Koldus és királyfi”* elbeszélését operette szöveggé dolgozta föl és zenét is írt hozzá Sziklai Kornél, a Magyar Színház kedvelt komikusa. Tarka, fantasztikus színmű lett belőle szintén *„Koldus és királyfi”* címen, és a zene, a dal is sikerült.

Az új darabot szeptember 28-iki bemutatósakor a Magyar Színház közönsége jól fogadta. Twain regényes elbeszélése eléggé ismeretes. Edvárd angol királyfi ruhát cserél egy koldusfiúval, a ki nagyon

PÁRISI ÉLETKÉP A KIÁLLÍTÁS IDEJÉBŐL. — Kiállítást kereső idegenek egy vendégfogadó előtt.

használt hozzá. Az átöltözködést senki sem veszi észre, a királyi elmegy, megismerni az életet, a koldusfiú pedig él pompában. A mi aztán történik, az nem ragaszkodik szorosan Twain meséjéhez, a népies mesébe minden belevegyül, a mivel a színpadi hatásokért szokás dolgozni, de eleven dolgok, mutatós felvonulások és tánczok; a zene pattog. Végre a királyfi ismét visszatér palotájába, a hol mégis csak jobb, a koldusfiú pedig megunta az aranyos bársonyruhát. A két fiút *Ledovszky Gizella* és *Feledi Boriska* játszották, énekelték és sok tapsot kaptak. Maga *Sziklai* egy furesz beszédmodorú figurát játszott széles jókedvvel. A kiállítás, a jelmezek, az egész előadás és rendezés dicsérni való, s úgy látszik, hogy a Magyar Színház a „Koldus és királyfi”-val tartósabb életű darabhoz jutott.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar történelmi társulat október 4-ikén *Pauler Gyula* elnöklése mellett ülést tartott. Az ülésen elsőnek *Illésy János* „Balassa Bálint és a zólyomiak” czímen tartott fölolvasást. Elmondta, hogy Balassa Bálint Zólyomban tartózkodott, a míg öccsével és nagybátyjával, Balassa Andrással, az örökségen osztozkodott. Régi erőszakos természete itt is kitört, a békés polgárokat sértette, a szép asszonyoknak udvarolt. A zólyomi tanács ezek miatt panaszt tett a királynál, a miről Balassa értesülvén, az 1583-ban tartott zólyommegyei közgyűlésen a zólyomi bírót megidézette. A bíró nem jelent meg, Balassa pedig a gyűlésen kemény szavakkal kelt ki a rágalmak ellen s fenyegetőzött, hogy még gonoszabbul fogja magát viselni. A dolognak nem lett komolyabb folytatása, mert Balassa még abban az évben nőt vett az unokatestvérét: Dobó Krisztinát. — Ezután *Békefi Remig* olvasta föl *Ortway Tivadar* értekezését egy Pozsonyban nem rég talált szoborról. A homokkőből faragott szobor egy magánházon, a városház mellett állt, *Roland* szobrának tartották. Az utóbbi időkben azonban írást fedeztek föl mellette, a melyből csak a név: *Wladislaus* volt olvasható. Az értekező szerint ez Szent László szobra s Pozsony városa védőszentként alkalmazta. A szobor eredete a XIII–XIV. századból való.

Az ó-gyallai obszervatórium fölavatása. Szeptember 30-ikán nyitotta meg ünnepélyesen *Darányi Ignác* földművelési miniszter Ó-Gyallán a meteorológiai és földmágnességi intézet új obszervatóriumát. A vendégek délelőtt a bécsi és zsolnai gyorsvonattal érkeztek Érsek-Ujvárra, a honnan *Kon-*

koly-Thege Miklós mint házigazda szállította őket Ó-Gyallára.

A miniszter kíséretében érkeztek: *Szomjas Lajos*, *György Loránt* és *Lipthay Béla* miniszteri titkárok és *Pirkner* állattenyésztési főfelügyelő. Ott volt: *Pernter J.* a bécsi meteorológiai intézet igazgatója, dr. *Kostlyó*, az aligazgató, dr. *Kövesligethy Radó* budapesti egyetemi tanár, gróf *Esterházy Ferencz*, *Sárközy Aurél* főispán, *Ghyczy Dénes* alispán, *Tuba János* és *Feszty Béla* országgyűlési képviselők, *Konkoly-Thege* és még sokan Komárommegyéből. Az obszervatórium termében gyűltek össze, hol *Darányi* miniszter mondott beszédet, hangoztatván, hogy a mezőgazdaság mennyi köszönettel tartozik a tudománynak, s a kormány is mindent elkövet, hogy a tudományt a gazdaság érdekében felhasználhassuk. Köszönetet mondott *Konkoly Thege Miklósnak*, az intézet igazgatójának, kinek nagy része van, hogy az obszervatórium oly szerencsésen fölépült. Végül az intézetet a király nevében megnyitottnak jelentette ki, s átadta az igazgatónak. *Konkoly-Thege Miklós* válaszolt a miniszter beszédére. *Darányi* miniszter közölte az egybegyűltekkal, hogy ő felsége az obszervatórium létesítése alkalmából *Konkoly Miklósnak* elismerését nyilvánította. *Róna Zsigmond* aligazgatónak a *Ferencz József*-rend lovagkeresztjét, *Marczell György* első asszistensnek pedig a koronás arany érdemkeresztet adományozta. A miniszter a kitüntetetteknek mellükre tűzte a rendjelet és egyúttal közölte, hogy ő maga *Farkas Ede* L. osztályú asszistensnek ezen ünnepély alkalmából elismerését nyilvánítja. Tudatta még *Száler Lászlónak*, *Markovits Istvánnak*, ifj. *Konkoly-Thege Miklósnak*, *Rsiha Károlynak* és *Csernó Gézának* II. osztályú asszistensekké történt kinevezését. A kinevezettek nyomban le is tették az esküt. Délután két órakor 70 terített ebéd egyaltette a házigazda vendégszerető asztalánál az ünnep vendégeit.

MI UJSÁG?

A király nevenapja. Október 4-ikén a király nevenapját a szokott hivatalos ünnepélyekkel ülték meg országzszerre. A fővárosban a középületeket, a dunai kikötőket fellebegtették, az iskolákban szünetelt az előadás. Az idegen államok konzuljai saját nemzeti lobogójuk kitűzésével ünnepelték. A templomokban mindenütt istentiszteletet tartottak. A hivatalos világ a Mátyás-templomban gyűlt össze, hol a hálaadó misét *Vaszary* Kolos bíbornokprimás tartotta. Jelen voltak a miniszterek, államtitkárok,

a bíróságok elnökei, a polgári hatóságok, a tábornoki kar, a konzulok. Az isteni tisztelet után az előkelőségek üdvözlét *Szell Kálmán* a miniszterelnöki palotában fogadta. Este a színházakban díszelőadást rendeztek. A Népszínház délután ingyen előadást tartott, s a nagyközönség rendkívül jól mulatott *Szigligeti* régi jó „Szökött katonájának” előadásán.

A Vörösmarty-ünnep. A székesfejérvári Vörösmarty-kör mozgalmat indított, hogy országos ünnepélyvel üljék meg Vörösmarty születésének századik évfordulóját. E végből a nagybizottság szeptember 30-án gyűlést tartott a Vörösmarty-kör helyiségében. A Tudományos Akadémia részéről megjelent *Szily Kálmán* főtitkár, a Kisfaludy-társaságból *Beöthy Zsolt* elnök, a Petöfi-társaságból *Bartók Lajos* alelnök. Az országos ünnepélyek sorozatába fog tartozni Fejérmegye ünnepi közgyűlése december első napján. A színházi díszelőadás prologjának megírására és elszavalására *Várdi Antal* kéri föl. A budapesti tudományos és irodalmi körök jelen volt képviselői meghívták a Vörösmarty-kört a társaságaik által rendezendő Vörösmarty-ünnepekre, s kijelentették, hogy mind a három társaság a székesfejérvárit fogadja el mint országos ünnepet.

Kossuth mauzoleuma. A főváros közgyűlése még 1898-ban elhatározta, hogy Kossuth Lajos síremlékének az elhelyezésére a kerepesi-úti temető egyik legszebb helyét adja át. A Kossuth szobrára és a mauzoleumra begyűlt adományokból, 300,000 koronát szántak az utóbbira. A képzőművészeti bizottság már elkészítette a pályázat tervét. A pályázat titkos lesz és csak magyar művész vagy építész vehet részt benne, a költségek a 300,000 koronát túl nem haladják. Az alsó építmény alá három koporsó számára sirbortot kell építeni. A pályázat első díja: 6000 korona, — a második díj: 4000 korona, — a harmadik: 3000 korona. Csak az abszolút értékű műveknek adják ki a díjakat. Az első díj nyertesét a kivitellel is megbízzák.

Munkácsy emléktábla Pécsen. Pécs város közönsége Munkácsy-utczának keresztelte el azt az utcát, melyben Munkácsy Mihály Pécsen lakott és a ház tulajdonosa *Kindl József* igazgató emléktáb-

lával látta el a házat, melyben két izben huzamosabb időt töltött a nagy művész egy rokonánál. Az ünnepély szeptember 30-ikán volt.

A kolozsvári új színház. Széki Kálmán miniszterelnök mint belügyminiszter leiratot intézett Kolozsvár városához, a nemzeti színház újra építése ügyében. Maga részéről is teljesen méltányolja, hogy az új színház mielőbb fölépüljön, és az építés foganatosításával kapcsolatos kérdések megoldásával Bezerédj Viktor miniszteri tanácsost, Festetics Andor gróf színeszeti országos felügyelőt és Szilágyi Lajos műszaki felügyelőt bizta meg. A leirat szerint a színháznak ez idő szerint 80,000 koronára rugó javadalmazásából bizonyos összeget az emelendő új Nemzeti Színház építési alapja gyanánt tőkésíténe, az építésre felveendő kölcsön pedig törlesztési részlet lenne. Az új színház építésének a módjait már rövid idő alatt véglegesen meg fogják állapítani.

A nagyváradi állandó színház megnyitása. Nagy-Várada Szigligeti-színházát október 15-ikén nyitják meg. A prólógot Sas Ede írta, erre Váradi Antal «Az új oltár» előjátéka következik, aztán Erkel «Hunyadi László» operáját adja elő Somogyi Károly színtársulata.

Az országos levéltárnál a király dr. Csánky Dezső országos allelevéltárnak az országos levéltárnoki címet és jellegét adományozta, Tagányi Károly allelevéltárnokot levéltárnokká, Pettkő Béla és Komáromy András dr. országos levéltári fogalmazókat pedig allelevéltárnokká nevezte ki.

Egy dalszerző emléke. Hódmező-Vásárhely közönsége közadakozásból nyilvános emléket állított Nyizsany Gusztávnak, az ötvenes években oly népszerű dal- és zeneköltőnek. Ércz mellszobrát — mely Pásztor János műve — október 7-én leplezik le a városi színpad előtti téren s ugyanazon napon este 8 órakor, a városi színpadon, Nyizsany Gusztáv emlékére és a szoboralap javára hangversenyt is rendeznek.

Rheuma, csúsz, köszvény és epekőbajok biztossan gyógyíthatók a tudományos alapon álló Dr. Rissó-féle *csúszmédv kúrával*. Ismertetést ingyen és bérmentve küld Szabady János gyógyszerész Budapesten, Damjanich-utca 2/c.

Alkohol nem erősítőszert. Köztudomás, mely keservesen lehet ama gyermekek erejét gyarapítani, kiknek egészségi állapota kedvezőtlen. A szokásos erősítő szerek (vastoszfátokat vagy nehezen oldódó fehérnyelvgyűléteket) bir. A csukamájolaj sem kielégítő, de szinte esztelen az ily gyermekeknek szeszes italokat adni. Ily esetben van helye oly tömör eledelnek, mint a *Somatose*.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: MAMUZHICS MÁTYÁS, szabadkai prépost-plébános, egész Bács-megyében ismert férfiú, ki fürdés közben a palicai tóban lelte halálát s nagy részvét közt temették el Szabadkán. — Dr. KESZLER FERENCZ, pápai prelátus, a szatmári káptalan nagyprépostja, élete 71-ik, pap-sága 48-ik évében. — Dr. VETSEY ISTVÁN, ügyvéd, a nemzeti tornaegylet alelnöke és a bányaí ág. ev. kerület főjegyzője, 49 éves korában Budapesten. A köztisztviseltek álló férfiú nemzeti tornaegyletünk fejlesztése érdekében is rendkívül sokat tett. — Dr. FÖLDÉNYI FRIGYES, Budapest egyik ismert alakja, a hangversenyek szorgalmas látogatója, ki már évtizedek előtt csaknem egészen megvakulva, hordárral vagy más valakivel vezettette magát az utcákon, s a belváros egyik-másik kávéházában hírlapokat olvasatott magának, aztán cikkeket diktált író-deákjának. Ugyanis zenész volt és zenekritikát, művészi híreket küldözgetett külföldi lapoknak. Szerette mondani, hogy Petőfi «Talpra magyar»-jához ő írta a zenét. Fia, a korán elhunyt Földényi Béla a Nemzeti Színház nagyreményű tagja volt. A 81 éves öreg nem régiben lábúszköt kapott és ez a betegség megölte. — GRIDI PAPP MÁTÉ, nyug. ítélőtáblai bíró, a marosvásárhelyi ügyvédi kamara tisztviselő elnöke, 80 éves korában, Maros-Vásárhelyen. — JÁNOSY KÁROLY dr., nagyváradi táblabíró, 52 éves korában, Budapesten. — LÉSZKOVSKY ISTVÁN, m. kir. nyug. honvédőrnagy és 48-as honvédhadnagy, 70-ik évében, Besztercebányán. — GEYER G. GYULA, az iglói főgimnázium nyug. tanára, régi honvéd, 72 éves korában, Iglón. — VUJA TIVADAR, 48-as honvédkapitány, ki hosszú fogságot is szenvedett az olmtzi várban, 76 éves. Temesvárt. — LABANCZ LÁSZLÓ, régi honvéd, 75 éves korában, Kassán. — RIEDL IGNÁCZ, nyug. m. kir. főpénztárnok, 81. évében, Beregszászon. — SZENT-IVÁNYI LÁSZLÓ, Abauj-Tornamégye első aljegyzője, 31 éves korában, Kassán. — GRUSZ SZILÁRD, nyug. tanító, 87 éves, Kassán. — SCHINDLER EMIL, hosszú éveken át a budai főreáliskola tanára, de

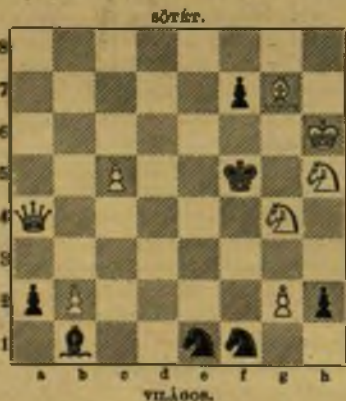
nyugalmazása után Londonba költözött egy találmányának értékesítése végett, 62 esztendőskorában, Londonban. — Dr. PINTÉR JENŐ, kórházi másod-orvos, Pécsen. — KANÁSZ NAGY SÁNDOR, Szentos város képviselőtestületének tagja, Fábán-Sebestyén köz-ség volt bírása, Szentesen. — DARUVÁRI MÜLLER ISTVÁN, nagy-kőrösi gyógyszerész, 46 éves korában. — VASS ISTVÁN, gyógyszerész, élete 71-ik évében, Nagy-Bányán. — SALAMON GYULA, szigetvári gyógyszerész, élte 63-ik évében. — Ifj. ACSÁDY SÁNDOR, m. államvasuti tisztviselő és tartalékos honvédhadnagy, 36 ik évében, Debreczenben. — GYURKOVITS VINCEZ, nyug. uradalmi inspektor, Nagy-Várada, 68 esztendősk. — LAZARUS JÓZSEF, magánzó, LAZARUS ADOLF-nak, a budapesti izr. hitközség főkántorának édes atyja, Budapesten, 78 éves. — LUKÁS VILMOS, a régi osztrák nemzeti bank volt vezértitkára, Ischlben. — KOZICS FERENCZ, magyar festő, 36 éves korában, Münchenben. Holttestét Pozsonyba szállították. — LÁNG FRIGYES fiatal hírlapíró, hosszas szenvedés után Budapesten. — PLESKÓ ISTVÁN építőmester, 47 esztendősk, Budapesten.

PERCZEL MELINDA, Perczel Dezsőnek, a képviselőház elnökének leánya, élete tavaszán Meránban. A halottat Bonyhádra szállították s nagy részvét közt temették el. — ÖZV. VETSEY SÁNDORNÉ, szül. Nádossy Etelka, a főváros egyik régi előkelő kereskedőjének özvegye, ki egy nap mulva követte a halálba fiát, dr. Vetsey István fővárosi ügyvédet. — HERCZOGH HUGONÉ, szül. Reviczky Etel, a nagyszentmiklósi m. kir. földműves iskola igazgatójának neje 41-ik évében. — ÖZV. SZEGHŐ JÁNOSNÉ, szül. Pillich Johanna, 73 éves, Nógrád-Verőczen. Az elhunytban Edvi Illés Aladár állami felső ipariskolai tanár anyósát gyászolja. — ÖZV. HELMOLDNÉ, szül. Albach Ilona, a fehértemplomi «A fehér sas-hoz» címzett gyógyszerész tulajdonosa, életének 32-ik évében. — KÖVÉR-SACHS ELIZ, Tornai Gyula festőművész anyósa, 52 éves, Budapesten. — ÖZV. HORVÁTH FERDINÁNDNÉ, szül. Serly Jozefa, 76 éves, Pozsonyban. Horváth Bálint táblabíró édes anyját gyászolja az elhunytban. — ÖZV. ÉDER FERENCZNÉ, szül. Záborszky Mária, Záborszky Ferencz nyug. m. kir. központi állampénztári ellenőr nővére, 64 éves korában, Budapesten. — RAUTH MÁRIA, Forinyák Gyula nyug. lovassági tábornok, v. b. t. tanácsos anyósa, Szulyovszky Dezső képviselő feleségének, szül. Forinyák Helén asszonynak nagyanyja, 89 éves korában Bécsben, s Budapesten, a Forinyák-család sírboltjában temették el.

SAKKJÁTÉK.

2188. számú feladvány. Golpa J.-től.

(II. díjat nyert feladvány.)

Világos indul s a harmadik lépésre matot mond.

A 2173. sz. feladvány megfejtése Palkoska E.-től.

Világos.	Sötét.	Világos.	Sötét.
1. Vc6-b5	Hc1-d3 (a)	1. ...	Kd4-e5: (b)
2. Vb5-d5	Hb6-d5	2. Vb5-b6	t. sz.
3. Be5-c4 mat.		3. V v. f. mat.	

Világos.	Sötét.
1. ...	Hc1-b3-e2
2. Hg5-e6	Kd4-e5:
3. Vb5-e2 mat.	

Helyesen fejtették meg: Budapesten: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Csomonyán: Németh Péter, — Lippóvárt: Hoffbauer Antal. — Demeter József. — Kecskeméten: Balogh Dénes. — Bakony-Szentlászlón: Szabó J. — A pesti sakk-kör.

Szerkesztői üzenetek.

Életmórom. Jó műfordításokat szívesen közlünk; a beküldött fordítás azonban sikerültnek nem mondható. A «szabadon» fordítás különben is mindig gyanús. Ha a fordító valóban szép költeményt választ, semmi értelme, hogy eltérjen az eredetitől, gyöngy eredetét pedig fordításban megkorrigálni szintén hiú kísérlet.

Horatius dalaiból I—III. Irodalmi színvonalon áll mind a három, csak hogy az első és az utolsó már régóta sikerült fordításban bírja irodalmunk.

K. E. A legnagyobb kecsge, mely eddig hálóbba került, 84 és fél kilogrammos volt. A jegestengerben

fogták az orosz halászok s mint rendkívüli ritkaságot a pétervári tudományos akadémiának ajándékozták.

T. F. Az amerikai Egyesült Államokban átlag 22 millió métermázsza cukrot készítenek a juharfa nedvéből. Tavaszon megfűrik a fa derekát, melyből olyan édes folyadék csorog ki, hogy pompás, zamatos ízért sokan a legfinomabb méznél is többre becsülik. Ebből főzik aztán a cukrot. Egy kinőtt fa évenként vagy 150 liter édes levet szolgáltat, melyből egy métermázsányi cukor lesz. A földművelési miniszterium hazánk több helyén tétet kísérleteket ennek az amerikai cukoradó juharfának a meghonosításával, azonban hogy milyen sikerrel: ezt majd csak évek múlva lehet megmondani.

Koldus vagyok. Csinos kis vers volna, ha epigrammai fordulatnak szánt befejezése jobban csatanna. Micsoda álmot emlí? A dicsőség álmát vagy egyéb álmot?

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» folyó évi 38-ik számában közölt képtalány megfejtése: A forró nyár a fürdés időszaka.

Felolós szerkesztő: Nagy Miklós.

Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Kaplony-utca 9.

SZENÁSY, HOFFMANN és TÁRSA

párisi és lyoni selyemgyári raktára Budapest, IV., Bécsi-utca 4. Raktárunkon található a legszebb és legnagyobb választék divatos selyemkelmék, csipkék és szalagok, valamint gyöngy-tülkösök, pont lace-ruhák és pont lace-kelmék. Fekete, fehér és színes selyemkelmék 85 krtól, Satin Liberty-selymek 65 krtól és angol mosóbársony 80 krtól kezdve. Minthát kívánatra készséggel szolgálunk. 8626

CHINA-BOR SERRAVALLO, VASSAL

gyengék, vérszegények és lábbadozók számára.

Kitűnő íz.

Legjobban ajánlja és alkalmazza a következő tanácsok által: dr. Braun, Drasche, Kraft-Ebing, Monti, Mosel, Neusser, Schaul, Weinlechner stb. 1000-nél több elismeréssel. Árak: 1/2 literes üveg frt 1.20, 1 literes üveg frt 2.20. Kapható minden gyógyszerárban. 8542

Serravallo J. gyógyszer. Triestben.

Kozmetika.

vagyis a szépség egészség-tana. Utmutatás bármilyen szépség-hiba (foltok, anyajegyek, arczszőrök, kiütések, kinövések) alapos és ártalmatlan eltávolítására, az arcznak és hajnak észszerű ápolására. A könyv ára egy korona (beküldhető helyegekben is, portó külön). Kapható a szerzőnél, dr. Jutassy József orvosnál, Budapest, Kecskeméti-utca 6. 8772

Kormánybiztos.

Technikum-Altenburg S.-A.

Gépészet, elektro-

technika és vegyészet

számára. 8731

Tanműhely. — Műsor bérmentve.

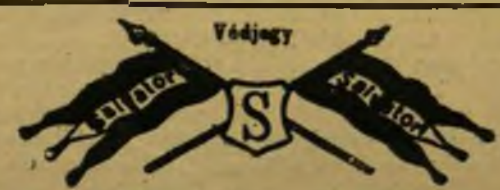
+ Soványság +

Szép, telt testidomok a mi keleti erőporunktól. 6-8 hét alatt már 30 fontnyi gyarmodásért tessékedve. Orvosi rend. szerint. Szigorú becsületesség. Nem szédálgás. Számos köszöndélvél. Ára kartononként Mk. 2. Postacutvány vagy utánvétellel. Használati utasítással.

Hygien. Institut

Dr. Franz Steiner & Co.,

Berlin, 18. Königsplatzstrasse 69.

Vese, húgyhólyag, húgydara és köszvény-bántalmak ellen, továbbá a légző és emésztési szervek hurutos bántalmainál, orvosi tekintélyek által

a Lithion-forrás

Salvator

kitűnő sikerrel rendelve lesz. 8633

Húgyhajtó hatása!

Kellemes íz!

Könnyen emészthető!

Kapható ásványvízkezelésekben és gyógyszerárban.

A Salvator-forrás igazgatósága Eperjésen.

Budapest, főraktár Édeskuty L. urnál.

Különlegességek a szépitőszerek
vegyszereti laboratoriumából

dr. Fischer Róbert-től
a vegytan tudora és szépitőszerező

Wien, I., Habsburgergasse 4, 2. St.

Szőrirítószer

(Epilatoire). 8588

Arccsán, kezen, karokon stb. levő szőrök
vegyítván az Epilatoire által iratnak ki. Az eljárás egyszerű
és fájdalom nélkül, a hatás lassú, de biztos. Az Epilatoire
hosszabb használat mellett a szőrök gyökereit teljesen tönkre
teszi és a sarjadást biztosan megakadályozza.

A különlegességek árai:

- Szőrirítószer** (Epilatoire) a szőrök teljes kiirtására és a sar-
jadást megakadályozására 1 kis üveg frt 5.—
1 nagy üveg — 10.—
Bőrszin-Pasta a szőrök azonnali eltávolítására arccs-
ból, karokról stb. darabonként — 2.—
Szeplő-crém 1 tégl — 2.—
Ozon, vízben feloldva, 1 üveg (fél liter) — 1.98
Blondvíz (Blondeur) 1 üveg (fél liter) — 3.—
•Fo• Hajfestészer 1 doboz szőke egész fekélig 1 frt
90 krtól 3 frt-ig és — 5.—
Poudre-Email napi arccsop három színben 1 doboz
vörössel együtt — 3.—
vörös nélkül — 2.—
Venus-víz szép tiszta arccsból előadásra, 1 üveg — 2.—
Szer az orr vörössége ellen, 1 doboz — 2.—
Szépitő kvarz-homok a bőr-alkák kiirtására — 1.50

Füzetek, melyek az Ozon és az egyes különlegességek hasz-
nálatáról szólnak, ingyen és bérmentve küldetnek. A készit-
mények ártalmatlanságáról szóló bizonyítványok bármilyen
betekintésre állanak, ugyanis minden egyes kiadásnyilvánlód
levél minden világítást. Felvilágosítás szépitészeti ügyekben
ingyen adatik. Ertekezési órák: délelőtt 9 órától este 6 óráig,
Raktárak Budapesten: Török József, Koller Testvérek.

WOTTITZ
MANFRED

REPRODUKCIÓ BUDAPEST.
MŰINTÉZET. KIRÁLYUTCA 30.

Telefon 18-99.

SZŐNYEGEK

legnagyobb
választékban.

Butorszővetek, kretonszővetek,
csipke- és szövetszővetek, ágy- és
asztalterítők, kocs- és utazótakarók,
finomabb díszítő-szővetek és minden e
szakmába vágó cikkek legolcsóbb ártól fölfelé
állandóan óriási választékban.

Specialista erdélyi (kézzel szőtt) pokróczok.

Most érkeztek valódi perzsa-
smirna-, keleti- és angol, kézzel szőtt
szőnyegek igen olcsó ártan.

Alapított 1820.

Telefon.

JOANNOVITS DÖME

IV., Váci-utca 25. (Városház-tér sarok.)

Kufeké féle gyermeklisztje

Magyarország Ausztria, Németország stb. legelső hozzáértő ajálják
Legjobb és legolcsóbb táplálkozás egészséges és béteteg gyermekeknek
Kapható minden gyógyszerháznál droguériában és a gyárnál R. KUFEKE WIEN VI/2

A és. és. és. szabad. pneumatikus
KELETI-féle gummi sérvköltő
rúgó nélkül, automatikusan meg-
gátható pelottával, minden szor-
ben szorodóknak okvetlen meg-
kényeztetést hoz! Az árak igen
jutányosak. Kiosztása meg van en-
gódva. Illusztrált árjegyzékek mindenütt pírálal gummi-kül-
legességekről is, a legnagyobb díszítésű mellett köld a gyár:
KELETI J. Budapest, IV., Koronaherceg-u. 17.

ESZMÉNYI KEBEL

érhető el a Párisban, Passages Ver-
deau 5. az egyedüli szer, mely két hónap alatt
és a nélkül, hogy az egészségnök ártana, az
aszonyi kebel fejlődését, valamint a ke-
bel idomának állírdását biztosítja.
Egy üvege ára használati utatással együtt
3 forint. Raktár: Török József, Budapest,
Király-utca 12. sz. 8442

Wachtl és Társa

Budapest, IV., Régi posta-u. 4.

Fényképészeti cikkek
raktára

Fotografische Manufaktur.

Új árjegyzék ingyen és bérmentve.

GERMANDREE

porhanyós állapotban és tablettákban.
Francia szabadalom. A szepség titka. Ideális illat!
Feltétlenül tartós, egészséges és díszlet. A Germandree
az arccsból egészséges és üde színt ad.
MIGNOT-BOUCHER, 19, Rue Vivienne, Paris.
Kapható Török József droguériájában Budapesten

Magyar királyi államvasutak.

Érvényes 1900 október hó 1-től.

A vonatok indulása Budapest k. p. udvarról.

A vonatok érkezése Budapest k. p. udvarra.

Délelőtt				Délután			
vonat- szám	óra	perc	hová	vonat- szám	óra	perc	hová
92	6:30	v.v.	Nagy-Kanizsa	944	12:00	sz.v.	Kis-Kőrös
604	6:50	gy.v.	[Gyékényes, N.-Szeben, Kolozsvár, M.-Sziget]	22	12:25	sz.v.	Bicske, N.-Kanizsa
10	6:50	sz.v.	Bécs, Graz	310	12:35	sz.v.	Hatvan
402	7:10	gy.v.	Kassa, Munkács	1902	1:15	gy.v.	Fehring, Graz
1002	7:15	sz.v.	Zágráb, Fiume, Róma	504	1:55	sz.v.	Kolozsvár, Arad,
304	7:30	sz.v.	Rutka, Berlin	4	2:20	sz.v.	[Szatmár-Németi]
320	7:35	sz.v.	Gödöllő	16	2:30	sz.v.	Bécs, Páris, London
906	7:55	sz.v.	Belgrád, Brud	404	3:00	gy.v.	Bicske
1506	7:55	sz.v.	Kassa, Csorba	904	3:40	sz.v.	Kassa, Lemberg,
3006	8:00	sz.v.	Zágráb, Fiume, Páris	312	3:45	sz.v.	Konstantinápoly
606	8:10	sz.v.	Arad, Brassó	510	3:55	sz.v.	Hatvan
501	8:30	sz.v.	Kolozsvár, Brassó	1004	3:55	sz.v.	Szolnok
6	8:50	gy.v.	Bécs, Graz	1022	3:55	sz.v.	Zágráb, Fiume, Róma
408	8:55	sz.v.	Munkács, M.-Sziget	910	3:55	sz.v.	Adony-Szabolcs, Paks
1708	9:15	sz.v.	M.-Sziget, Stanislaw	302	3:55	sz.v.	Szabadka
306	9:25	sz.v.	Rutka, Berlin	12	4:00	sz.v.	Rutka, Berlin
				308	4:20	sz.v.	Rutka, Berlin
				508	4:25	sz.v.	Kolozsvár, Brassó
				516	4:35	sz.v.	Hatvan
				1708	7:05	sz.v.	M.-Sziget, Stanislaw
				94	7:15	sz.v.	N.-Kanizsa, Triest
				1508	8:00	sz.v.	Kassa, Csorba
				1006	8:30	sz.v.	Zágráb, Fiume, Eszék
				406	8:55	sz.v.	Miskolc, Lemberg
				48	9:00	sz.v.	Bicske
				502	9:15	sz.v.	Kolozsvár, Bukarest
				1904	9:35	sz.v.	Gyékényes, Brud
				1004	9:55	sz.v.	Fehring, Graz
				908	10:00	sz.v.	Arad, Brassó
				8	10:20	sz.v.	Belgrád, Eszék, Brud
				322	11:10	sz.v.	Bécs, Sopron
							Rutka, Miskolc

Délelőtt				Délután			
vonat- szám	óra	perc	honnan	vonat- szám	óra	perc	honnan
645	5:00	sz.v.	Arad	311	12:35	sz.v.	Hatvan
321	5:20	v.v.	Rutka, Berlin	101	12:50	sz.v.	Berlin, Rutka
1707	5:35	sz.v.	M.-Sziget	901	1:05	sz.v.	Konstantinápoly
607	6:10	sz.v.	Brassó, Arad	1001	1:25	sz.v.	Gyékényes, Páris
47	6:15	sz.v.	Bicske	403	1:30	sz.v.	Lemberg, Kassa
405	6:55	sz.v.	Lemberg, Miskolc	8	1:45	sz.v.	London, Páris, Bécs
7	6:10	sz.v.	Bécs, Sopron	503	1:50	sz.v.	[Kolozsvár, Arad,
907	7:05	sz.v.	Belgrád, Brud				[Szatmár-Németi]
507	7:10	sz.v.	Brassó, Kolozsvár	901	2:05	sz.v.	Graz, Fehring
1308	7:25	sz.v.	Graz, Fehring	915	2:05	sz.v.	Gödöllő
809	7:30	sz.v.	Hatvan	21	4:50	sz.v.	Bicske, N.-Kanizsa
501	7:50	sz.v.	Bukarest, Brassó	919	5:35	sz.v.	Hatvan
1021	7:55	sz.v.	Paks, Adony-Szabolcs	27	6:05	sz.v.	Győr
1505	8:15	sz.v.	Kassa, Csorba	505	6:20	sz.v.	Brassó, Kolozsvár
1005	8:30	sz.v.	Fiume, Zágráb, Eszék	905	6:30	sz.v.	Belgrád, Eszék
1003	8:40	sz.v.	Róma, Fiume	305	7:00	sz.v.	Berlin, Rutka
519	8:45	sz.v.	Hatvan				[Szerents
500	9:15	sz.v.	Szolnok	5	7:15	sz.v.	Bécs, Graz
11	9:20	sz.v.	Győr	405	7:20	sz.v.	Brassó, Arad
909	10:00	sz.v.	Szabadka	1007	8:00	sz.v.	Fiume, Zágráb, Páris
307	10:05	sz.v.	Rutka, Páris	1706	8:10	sz.v.	Stanislaw, M.-Sziget
23	10:15	sz.v.	N.-Kanizsa, Triest	407	8:30	sz.v.	Munkács, M.-Sziget
				1001	8:35	sz.v.	Róma, Fiume, Zágráb
				041	8:45	sz.v.	Kis-Kőrös
				1607	8:50	sz.v.	Csorba, Kassa
				9	9:15	sz.v.	Bécs, Graz
				303	9:20	sz.v.	Berlin, Rutka
							[N.-Szeben, Gyékényes,
				603	9:40	sz.v.	Kolozsvár, M.-Sziget
				25	9:50	sz.v.	Triest, N.-Kanizsa
				401	10:00	sz.v.	Munkács, Kassa

1) Közlekedik bez. október 31-ig.

A vonatok indulása Budapest ny. p. udvarról.

A vonatok érkezése Budapest ny. p. udvarra.

Délelőtt				Délután			
vonat- szám	óra	perc	hová	vonat- szám	óra	perc	hová
102	1:00	kel.ost.	[Bécs, Berlin, Páris, Ostende, London]	5104	12:05	sz.v.	Czegléd, Szolnok
166	5:55	sz.v.	Palota-Ujpest	179	12:15	sz.v.	Palota-Ujpest
5102	6:25	sz.v.	Czegléd, Szolnok	186	12:35	sz.v.	Nagy-Maros
4102	6:45	sz.v.	Esztergom	4106	12:50	sz.v.	Dorog
168	6:55	sz.v.	Palota-Ujpest	174	1:15	sz.v.	Palota-Ujpest
3012	7:05	v.v.	Lajosmizse	104	1:45	gy.v.	Bécs, Páris
1402	7:30	gy.v.	Zsolna, Berlin	4108	2:05	sz.v.	Pilis-Csaba
106	8:00	sz.v.	Bécs	176	2:20	sz.v.	Érsekújvár
706	8:15	sz.v.	Temesvár, Orsova	178	2:35	sz.v.	Palota-Ujpest
712	8:30	sz.v.	Temesvár	704	2:50	gy.v.	Bukarest
170	9:15	sz.v.	Palota-Ujpest	4104	2:40	sz.v.	Esztergom
116	9:25	sz.v.	Bécs, Berlin	730	2:45	sz.v.	Czegléd
				9002	2:55	sz.v.	Lajosmizse
				716	4:25	sz.v.	Szeged
				178	4:30	sz.v.	Palota-Ujpest
				198	4:50	sz.v.	Nagy-Maros
				180	5:00	sz.v.	Palota-Ujpest
				140	5:20	sz.v.	Párlány-Nána
				4110	5:40	sz.v.	Esztergom
				710	6:00	sz.v.	Vercsorva, Bukarest
				6014	7:20	sz.v.	Lajosmizse
				182	7:40	sz.v.	Palota-Ujpest
				218	8:45	sz.v.	Zsolna, Berlin
				118	9:25	sz.v.	Bécs
				706	10:05	sz.v.	[Szeged, Vercsorva,
				162	10:40	sz.v.	Bukarest]
				902	11:20	sz.v.	Vác
				702	11:30	sz.v.	[Belgrád,
							exp. v. Konstantinápoly
							exp. v. Bukarest,
							exp. v. Konstantinápoly

1) Közlekedik ünnep és vasárnap bez. november 23-ig.

2) " " minden kedd, csütörtök és vasárnapon.

3) " " minden szerdán és szombaton.

Délelőtt				Délután			
vonat- szám	óra	perc	honnan	vonat- szám	óra	perc	honnan
701	1:30	kel.ost.	Konstantinápoly,	171	12:55	sz.v.	Palota-Ujpest
		exp. v.	Bukarest]	703	1:25	gy.v.	Bukarest
163	5:40	sz.v.	Palota-Ujpest	103	1:50	sz.v.	Páris, Bécs
151	6:20	sz.v.	Vác	173	1:58	sz.v.	Palota-Ujpest
5101	6:30	sz.v.	Szolnok, Czegléd	175	2:05	sz.v.	Palota-Ujpest
165	6:40	sz.v.	Palota-Ujpest	9001	2:15	sz.v.	Lajosmizse
117	6:50	sz.v.	Bécs	185	4:00	sz.v.	Nagy-Maros
709	7:15	sz.v.	Bukarest, Vercsorva	4103	4:20	sz.v.	Szolnok, Czegléd
4107	7:25	sz.v.	Dorog	4103	4:35	sz.v.	Esztergom
167	7:35	sz.v.	Palota-Ujpest	177	5:45	sz.v.	Palota-Ujpest
217	7:45	sz.v.	Berlin, Zsolna	115	6:05	sz.v.	Bécs, Berlin
5011	7:50	v.v.	Lajosmizse	179	6:50	sz.v.	Palota-Ujpest
127	8:15	sz.v.	Párlány-Nána	711	7:00	sz.v.	Temesvár
713	8:25	sz.v.	K.-K.-Félegyháza	707	7:40	gy.v.	Orsova, Temesvár
4101	8:35	sz.v.	Esztergom	4105	8:15	sz.v.	Pilis-Csaba
181	8:45	sz.v.	Palota-Ujpest	181	8:25	sz.v.	Palota-Ujpest
169	10:10	sz.v.	Bécs	185	8:45	sz.v.	Nagy-Maros
715	10:55	sz.v.	Szeged	105	9:00	sz.v.	Bécs
143	11:05	sz.v.	Érsekújvár	4100	9:10	sz.v.	Esztergom
				1401	9:25	sz.v.	Berlin, Zsolna
				719	9:35	sz.v.	Szolnok, Czegléd
				101	11:00	kel.ost.	[London, Ostende,
						exp. v.	[Páris, Berlin, Bécs
				6013	11:10	v.v.	Lajosmizse
				901	11:20	kel.ost.	Konstantinápoly,
						exp. v.	[Belgrád]

1) Erkezik minden hétfőn és csütörtök.

2) Közlekedik ünnep és vasárnap bez. november 23-ig.

3) Erkezik minden kedd, csütörtök és szombaton.

Legjobb és leghíresebb

pipere hölgypor: a

La

VELOUTINE 6959
Különleges Rizapor
BISMUTTAL VEGYITVE
CH. FAY, ILLATSZERÉSZ.
PARIS — 8, rue de la Paix, 8 — PARIS

Miért vannak még emberek, akik a Kathreiner-féle Kneipp malátá kávéát még nem használják, noha ez egy izletes és egészséges kávéital?

Mert nem tudja még mindenki, hogy mily nagy előnyökkel bír a Kathreiner kávé, a mely a kávénövény egy kivonata által a bakkávé ízét és samatját nyeri. Ő ezáltal felülmúlhatatlan módon magában egyesíti a kőni malátakészítmény értékes egészségi tulajdonságait a bakkávé kedvelt ízingerével. A Kathreiner Kneipp malátá kávé nagyobb részt mint pótkávé szolgál a bakkávéhoz, azonban tisztán élvezve is kitűnően ízlik. Mindennél kapható, de nyitra soha sem lesz árusítva, a csakis az ismert eredeti csomagokban valódi, a melyek Kneipp páter arcképét viselik és a nevet: „Kathreiner“.

Szőlőoltványok

és európai gyökerező szőlővesszők.
Szokványminőségben teljes jótállással, fajtisztán és minden hibától mentes. A melyen leszállított árakról, az előleg nélküli megrendelésről a szokványminőségtől csak csekély részben és eltérő oltványoknak saját költségemén visszavételéről az ingyen és bérmentve küldött árjegyzék nyújt teljes és kimerítő felvilágosítást.
Riparia-Portalis (valódi Gloire de Montpellier).
Ruprestis-Monticola (azonos és teljesen fajtisztán).
Előkerítés (Előkerítés) (események). **Gleditsia**. — Koronatoris, Krisztus-törzs vagy fűszélepenyfa.
Árjegyzékek ingyen és bérmentve küldetnek. Ezen katalógus megszerzése minden birtokosnak igen érdekében áll, még azoknak is, kik rendelni semmit sem akarnak, mert benne nem csak az árak jegyzéke foglaltatik, hanem számos oly közlemények, melyek a gazdának nagy hasznát teszik. — Tartalmazza ezen kívül az összes szőlőfajok leírását, termőképességét, vidéken kívüli viselkedését, metszését, betegségeikkel szemben ellenálló képességét és más gyakorlati tudnivalókat. Ugyanízen az **Előkerítés telepités** rendkívüli eredményeit, melyek minden gazdára nagy előnnyel bírnak. — Cím: **Ermentléki első szőlőoltványtelep**. Nagy Gábor, Nagy-Kágya u. p. Székelyhid. 8864

Angol sportjátékok,

valamint saját készítményű torna-eszközök, függőágyak, mindennemű hálók, zsákok, ponyvák, zsinetek és gazdasági kőtélárak legújabb árjegyzékét kívánatra bármintve küldi:

SEFFER ANTAL 8718

Budapest, IV., Károly-u. 1., boltsz. 12.

KWIZDA FERENCZ JÁNOS

és k. austr.-magy., román k. és bolgár fajták, szállítás, korláti gyógyszerés Kornenburg, Bécs mellett.

8 arany-, 19 ezüst-, 30 dísz- és emlékérem-ekmánya.

Cs. és kir. mosóvíz lovaknak.

Kwizda-féle Restitutions-fluid 1 üveg ára 2 kor. 80 fill.
Közel 40 év óta udvari istállóban, valamint nagyobb katonai és polgári istállóban használatban van, erősítő és nagyobb erőmegfeszítések után, továbbá szoromodások, rándulások és izom megerőződéséért stb. képezt a lovakat kiváló teljesítményekre az időmúlással. Valódi csak általi védjeggyel kapható az Oroszt. Magyar-Monarchia minden gyógyszerészházban és drogeriájában. 8818
Főraktár Török József gyógyszer. Budapest, Király-u. 12.

IDEAL-HAJFESTŐ

1 ÜVEG 2 KOR. 40 FILL.
RUZSITS ISTVÁN
GRÖCSZERÉSZ ARAD.

Teljesen ártalmatlan a haj legszebb fekete színt nyer egyszeri használat után, mely három hónap tart, le nem mosható s nem piszkál. 8881

A ki (eskör-, göresök- és más ideges állapotokban) szenved, kérjen arról szóló füzeteket. Kívánatra ingyen és bérmentve megküldi a Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.

CRÈME DE FANCHON
a 3 sziv véd.

Jegyzet

Rögtön finomító és szépség arckrém. Legjobb a világon! Ártalmatlan! Zsírtalan!

Kis üveg 1 K. Nagy üveg 2 K.
Főraktár:
URSITS gyógyszerár.
Budapest, Rákóczi-tér 11.
Videó 20 fillér
idősebb beki
déses ud
frankó.

8886

KIVÁLÓ ERŐSÍTŐ-SZER. 8822

Farbenfabriken vorm. Friedr. Bayer & Co. Elberfeld.

SOMATOSE

húsból készült és ennek tápanyagot tartalmazó izletlen, könnyen oldódó Albumose készítmény a legkiválóbb

erősítő-szer

gyenge és a táplálkozásban elmaradottaknak, ideg-, mell- és gyomorbetegségeknél, beteggyasoknak, angol körhán szenvedő gyermekeknek, időseknek, nemkülönben

Vas-Somatose

alakjában a

sápkórosoknak
Ist ajánlva az orvosok által Vas-Somatose nem egyéb, mint a szerves összetételű vasat, a melyen alakban a vas az emberi testben van jelen, tartalmazó Somatose. Somatose rendkívül gyorsan az étvágyat. Raktáron van az összes gyógyszerészházban és gyógyszerkereskedésben

BUDAPESTI GYÁRAK ÉS CZÉGEK

„A világ legjobb sámlája”

Földváry Imre

főraktárát és felhívom a Párja raktárában fr. 1-50

Budapest, IV., Koronaherczeg-u. 11. és VIII., Kerepesi-ut 9.

Férfi ingek, Jager-árak, vadász és sport czikkek, keztyűk és nyakkendők, dús választékban kaphatók. — Árjegyzék. 8487

Dinamogépgyár és vegytermékek gyára, fémgalvanizálás és galvanoplasztikához szükséges kellékek gyára

Pfannhauser Vilmos gyári raktára.

Képviselője: **BAIER LIPÓT,** Rókt Szilárd-utca 10. Telefon.

CLICHÉKET

készít a legfinomabb kivitelben 8684
WOTTITZ MANFRED
Budapest, Király-utca 30. — Telefon 18-89.

HOHENBERG FERENCZ

VI., Nagymező-utca 46. — Telefon 15-70.

Egyenruházati czikkek és felszerelések, mindennemű arany- és ezüst-zsinor, paszomány, butorpaszomány és kézimunka hímzésekhez rojt, bojt, zsinor stb. gyára. 8831

Temetkezési intézetek teljes berendezése.

Magyar szabád.

doboz-, papíráru- és fémkapocs-gyár

DAVID KÁROLY és FIA

Budapest, I. kerület, Mészáros-utca 38. szám.

TELEFON 91-48.

Mindennemű fémkapocscsal kötött dobozárak gyártása. A gyár díszdobozokat, géplevelborítókat, csipkepapírokat, gyászjelentéslapokat, névjegy- és fényképkartonokat készít. Czukrássok számára egybehajtható dobozok, lányérok, tálcázak, stb. Ing., zsebkezdő, gyógyszereszi szappan, keztyű, kalap, czukorka, illatszerek stb. dobozok, szivarka- és szivartárcák. Napi gyártás 150,000 doboz, Magyar, cizrák és külföldi szabadalmak. 8846

Parádi üveggyár raktára

GÖRÖG ISTVÁN

Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 15.

Nagy választék mindenféle üvegnekben. Asztali készletek stb. igen jutányos áron. 8865

Szépség és egészség.

Kinek van szeplője?

patánás vagy bármilyen az arcon, az használja a teljesen ártalmatlan Kossuth-féle világítót

Serail-arckzenőcsőt,

mely az arcbőrű rövid időn teljévé, tisztává és áldó teszi. Egy tég. ára 1-40 kor. Egy kis tégely ára 70 fill. **Serail-szappan** egy drb. 60 fill., **Serail-hölgypor** egy drb. 1-40 kor. Kitérdő és valódi Kossuth-szappan egy drb. 80 fill.

A t. cs. közönség szíves figyelmébe ajánljuk, hogy mindezen készítményeink törvényesen bejegyzett védjeggyel vannak ellátva, mely az aradi szabadsághozrobt ábrázolja.

Kapható: **ROZSNYAY MÁTYÁS** gyógytárában Arad, Szabadság-tér.

Budapest: Török József és dr. Egger Leo „Nádor” gyógyszerésztáirában, valamint minden magyarországi gyógyszerésztárban.

Idegesség, vérszegénység

és az ebből származó bajok ellen legbiztosabban hat Kossuth

Vasaschinabóra,

mely saját terméke ménessi édes borral készítve, hatásában minden hasonló készítményt felülmúl. Egy üveg ára 2 kor. 40 fill., 6 üveg franco küldve 12 kor. 12 fill. 8400

Nemi bajoknak elkülönített osztályok.

Sok évi tapasztalatunk igazolja, hogy

Dr. Palóc v. kórházi orvos, k. egészségügyi tanár

gyógymódjával

Budapest, VII., Kerepesi-ut 10.

még időlt (krónikus) betegségeknél szenvedők is **biztos gyógyulást** érnek el. Tíz (10) nagy gyógyterem. Gyógykezelés egész napon át. Levélre kimerítő válasz. **Rendelés:** d. e. 10-12-ig és d. u. 3-5-ig. Ugyanott kapható és megrendelhető **Népszerű orvosi tanácsadó** II. kiadás. Írta: Dr. Palóc. Ára 3 korona.

Vértisztító és soványító-kurák.

41. SZÁM. 1900.

BUDAPEST, OKTÓBER 14.

47. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világhírlékkal) együtt egész évre 24 korona, félévre 12. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 10 korona, félévre 5. A POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világhírlékkal) egész évre 10 korona, félévre 5. Külföldi előfizetéseket a postai felár megfizetésével lehet rendelni.

GRÓF ESTERHÁZY MIKSA,
a Magyar Athletikai Club alapítója és első elnöke.

A MAGYAR ATHLETIKAI CLUB JUBILEUMA.

A MAGYAR ATHLETIKAI CLUB most ünnepli fennállásának negyedszázados évfordulóját. A mi atletikai sportunk még csak huszonöt éves. Ez bizony nem nagy idő; de hát igazi hazájában, Angliában is, a hol pedig a testedző sport iránt már évszázadok óta megvolt a kiváló és általános érdeklődés, csak a XIX. század közepe óta úzik a rendszeres és egyesületektől művelt atletikát. Nálunk pedig az ország gondja bizony abban az időben más irányba terelte a közfigyelmet.

Azt, hogy aránylag oly rövid idő alatt mégis gyökeret vert nálunk az atletika, s hogy ma már a magyar athléták semmivel sem maradnak mögötte a külföldieknek, első sorban egy derék mágusunknak, Esterházy Miksa grófnak köszönhetjük. Esterházy Miksa gróf Londonban, majd Amerikában követségi titkár volt sokáig; utóbb, a 70-es években haza került s legelső gondolata az volt, hogy Magyarországon is népszerűvé teszi az atletikát. S csakhamar (1875-ben) meg is alapította a Magyar Athletikai Clubot.

Mikor Esterházy Miksa gróf arra vállalkozott, hogy tért hódít nálunk az angol «ember-sportok»-nak, nem könnyű dologhoz kezdett. Tudni kell, hogy Esterházy hazajövele előtt néhány speciálisan magyar tornajátékon kívül csupán a német földről ide származott «szoba-tornászatot» gyakorolták. Szulyzóztak, a korláton megcsinálták a nagy és kis «olló»-t, a «hullámzás»-t; gyakorolták magukat a kar-, s huszár-forgóban, a nagy kelepözében, a kúszásban, a karficzamitóban, meg még egy sereg olyan gimnasztikai mutatványban, melynek nagyon kevés praktikus haszna volt.

Esterházy Miksa a Magyar Athletikai Club megalapításával hadat üzent a német szoba-tornászatnak.

Koller utódai fényképe után.

GRÓF ANDRÁSSY GÉZA, A MAGYAR ATHLETIKAI CLUB MOSTANI ELNÖKE.